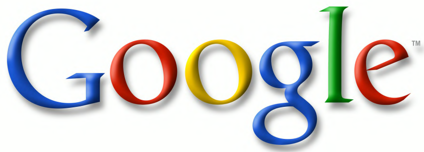
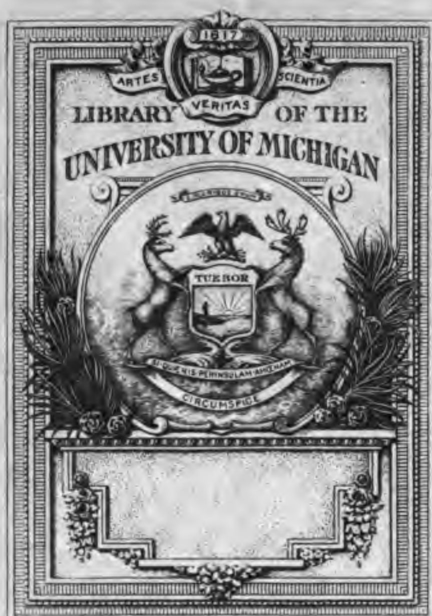

Ove Arthur Ansteinsson

BRODER NIKOLAI

1817
ARTES
SCIENTIA
VERITAS
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
SI QUÆRIS PENINSULAM AMŒNAM
CIRCUMSPICE

OVE ARTHUR ANSTEINSSON

BRODER NIKOLAI

KRISTIANIA 1911 - FORLAGT AV H. ASCHEHOUG & CO. (W. NYGAARD)

OVE ARTHUR ANSTEINSSON

BRODER NIKOLAI

OG TO ANDRE

KRISTIANIA
FORLAGT AV H. ASCHEHOUG & CO. (W. NYGAARD)
1911

JOHANSEN & NIELSENS BOKTRYKKERI.

INDHOLD

BRODER NIKOLAI

Der skén et underlig blyagtig Lys gjennem de to firkantede Vinduer i Kammerset på Nyset. Men det blev ikke engang halvlyst i det låge Rum. Borti Roen, der Nikolais og Bertes Seng stod, var det så mørkt, at en ikke kunde se en Hånd for sig, om en holdt den i Været.

Berte var våknet og lå storøid og rædd og så ut i Mørket. Plassen ved Siden av hende i Sengen var tom?

Hun famlet frem over Stolen, fandt Fyrstikkerne, rev i og så på Klokken — det flimret røtt for Øinene.

Halv fire.

Hun slukkte og blev liggende litt. Kanske han bare var gåt ut et Æren.

— — —

Nei! Dette var da rart! Hun blev mer og mer illsvien, snudde sig i Sengen den ene Gangen efter den andre. Reiste sig op, blev sittende og stirre.

Nei nei!

Så stod hun op, stampet barføtt bort til Glaset, i tyndt Underskjørt. Stod og så ut.

Ingenting å høre eller se!

Vårnatten skén halvlys og halvfrossen derute. Uthusene stod som svarte Skygger i Ring rundt Gårdsplassen. Trætopperne over Granskogen dernede rørte sig sagte, så hun syntes, hun hørte det suste helt ind.

Hun blev ræddere og ræddere. Ånei Herregud hjælpe og trøste hende, skulde han ha gåt sta og gjort sig noget!

Men hun hadde været ulik i det siste — hun blev så rar og lealøs i Knærne, orket ikke være oppe længer. Hun stampet barføtt bort og la sig igjen.

Lå og tænkte og gruet sig.

Så rev hun i en Fyrstikke påny, så på Klokken.

Ti over fire. Det var da, somom der skulde ha gåt mange Timer!

Om en Stund fór hun op av Sengen! Ut i Veslekammerset — bort til Sengen like ved Glaset. Det var ikke mer end såvitt hun kunde skimte, at der lå nogen der.

„Olaf! Hører du Olaf!“ Hun rusket og rusket.

En halvvoksen Gut våknet, strakte sig, gned sig i Øinene — halvt isøvne endnu.

Hun rusket igjen.

„Olaf hører du!“

„Ja-a?“ Han blev medett helt våken, så undren på Moren.

Hun stod over ham.

„Du lyt gå sta og se efter Far din!“

Han sat opreist i Sengen, lys våken. Undren. Der var slik Angst i Morens Stemme — der måtte være noget påfærd.

„Er han Far ute nå da?“

Hun vred Hænderne.

„Ja! Han er gåt ut, mens jeg har ligget og sovet. Jeg er så ulik, jeg så. Ellers så

— —. Jeg vet ikke, hvor han kan være henne jeg, Olaf. Å men skund dig, er du rigtig snil Gut!"

Hun mere slang, end hun gik, ind til sig selv igjen. Kom bort i Sengen.

Fra Veslekammerset hørte hun, at Olaf drev og klædde på sig — nu hadde han alt på sig Skoene. Det var flink Gut det!

Litt efter kom han klampende frem i Døren, liten og rund.

„Hvor tror du, det er best, jeg ser efter henne da?"

„Å jeg vet ikke jeg, Olaf! Se op i Opstadhagan — eller op i Engjordet — eller bortpå Jonsrudtajet. Men skund dig er du rigtig snil!"

Han stod litt og funderte. Så snudde han brått, klampet fort gjennem Kjøkkenet. Døren faldt tungt i efter ham.

Hun lå og hørte hans Skritt nedover Issvullet på Gården.

Det var saa besynderlig halvlyst ute, og der stod en halvkjølig Gluffs fra Skogen. Men der var ikke frosset mere på, end det gav efter, når en tråkte hardt til.

Der lyste en svak Ljøske over Grantopperne nedi der — det eneste, som viste, at der begyndte å gry av en ny Morgen. Og der suste en stor tung Sus langt borte.

Det var så stillt — så stillt alt. Ingenting, som rørte sig på nogen Kant. Han syntes, han kunde vække hele Bygden med det, han gik. Så prøvde han å gå påtå, forat det ikke skulde høres rigtig så langt.

Han gik op Gutuen, kom på Bygdeveien, som gik like ovenfor Gården, og fulgte den opover. Liten og rund og tættbyggd piltet han avgårde, stanset rett som det var, stod og lydde. Piltet avsted igjen.

Han hadde aldrig været ute alene på denne Tid av Døgnet før. Jamen var det næsten grøssent også, så stillt og rart som allting var. Ikke fordi han var rædd nogenting — ånei! Men det var jussom grualt likevel.

Ånei, skulde der være hændt han Far noget!

Han piltet endda fortere på, kjendte det så besynderlig i Bringen. Og det blev messom endda rarere å være ute nu Natters Tider.

Da hørte han et langt styggt Uhl — og et til! Det skar hult gjennem Natten.

Det gik kaldt gjennem ham! Så sanset han sig. Høh! det var bare Vandet, som lå og brøt under Isen nedpå Sjøen.

Men — likevel! — det blev messom det skulde hændt noget fælt. Ånei Far! Og alt blev så grualt. Blikket søkte våkent og vassøid opover Veien.

Farens gode åpne Ansigt stod med engang for ham — det stærke viljefaste Ansigt med det lyse velstussede Skjægg. Det var ingen, som klippte Skjægget sit så pent ellers.

Han hadde gåt og set så stur og rar ut idetsiste. Og medengang var det, somom Olaf så, at Faren hadde gjort sig noget i Skogen!

Han fik slik besynderlig klem for Bringen.

Da hører han Skritt opi Buåsbakken — de er endda stærkere end hans egne, det er somom hele den halvfrosne Vårmorgen fyldes av disse Skritt. Sommetider fort, hardt, sommetider sagte og forsigtig, somom den, som går, lyer efter noget. Og det kommer nok nedover.

Olaf blir stående.

Nu ser han, at der kommer en Mand langt opi Bakken. Det er blit såpas lyst, at han tydelig kan se, det svortner på ham under Granerne, som står kloss indtil Skigaren på begge Sider av Veien. Han er nok kommet ned av Skogen opved Buåssmiuen — for ellers skulde han ha hørt ham mye længer.

Der stanser han!

Åkken kan det være, som farer så gjærdløst frem? Han ser mest ut, somom han har gjort no galt og er folkrædd. Kanske det er en Tater?

Olaf vet ikke rigtig, enten han skal være rædd eller ikke. Litt halvleit er det da å

møte slike Folk efter Veien Natters Tider Men.

Det skulde nå være artig å holde litt Øie med ham der. Kanske han kunde knipe en farlig Indbrudstyv!

Bare han ikke hadde set ham så.

Nei! Der kommer han nedover igjen. Men bare non Skritt, så stanser han. Det var da besynderlig.

Olaf glir stillt bak etpar Smågraner, som står i Veikanten. Det er hellende stillt på begge Leier en lang Stund, og han hører Hjertet sit slå i Brystet.

Nu hører han Manden røre Benene på Issvullet opi der.

Stillt igjen —?

Han prøver å kike frem.

Da tråker Manden hardt til — stryker mot Skigaren og er over med et Sætt. Blir borte i Småskogen på Nersiden av Veien.

Olaf blir stående rent fælen:

Det så da mest ut til å være han Far?

Berte hadde fåt gjort op i Ovnen — det spraket så småt og lyste røtt gjennem Sprækkerne og Trækkhullet. Og den vesle Lampen på Stolen ved Sengen skén matt og stillt fremover Gulvet.

Nu lå hun trætt tilbake på Puten, prøvde å lukke Øinene.

Hun så mest ut som en ung Jente, der hun lå med det store lyse Håret halvt opløst om det runde fyldige Ansigt og med Flætten frem over Skuldren og den hvite Nattrøien.

Nei! — det nyttet nok ikke å tænke på å få sove. Hun blev bare liggende og stirre i Taket med store svarte Øine.

Ellers for det, så var det slett ikke sagt, det var noget rart i det, at han Nikolai var gåt ut. Det kunde være et eller andet, han hadde tinget sig til å gjøre, som han hadde glemt av å fortælle hende. Og så vilde han ikke uro hende da han gik — nu, hun var klén. Kanske han skulde nogen Stan og slagte — det laut gjøres tidlig om Morgenen det nu, så det ikke blev for varmt i Været.

Det var da bare tullet av hende å ligge slik og bære sig ille. Nei, nu hadde hun rett båret sig dumt åt igjen — jaget ut ham Olaf mitt på svarte Natten!

Hun stod op, tok Mangletræet og banket i Taket.

„Marte! — Marte!“

„Ja-a —?“

Det var en ung Jentestemme som svarte.

„Å kom ner litt da, Marte!“

Det stampet barføtt på Gulvet deroppe. Litt efter knaket det så smått i Trappen, som stod næsten rett op og ned på Utsiden av Væggen — mellem Bakken og Kvisten. En ung Jente kom, fin og spædbyggd, ind gjennem Kjøkkendøren. Bare med tynd lyserød Undstakk på sig. Det lyse Håret flagret halvflættet og ugreit om det friske lyserøde Ansigtet.

„Er det dårligere med dig, Mor?“

„Å, kjære vene Marte! du får gjøre vel og gå ut og se efter han Olaf og be ham

komme ind att. Jeg bad ham gå sta og se efter Far din jeg."

„Hvor er han Far henne da?"

„Han er nok ute på Slagting — jeg kom ikke hau det, jeg."

„Hvor skal jeg finde han Olaf henne da?"

„Ja jeg vet ikke, jeg — du får rope. Eller se opover Veien."

Marte går ut. En Stund efter hører Moren, at hun driver og klær på sig oppå Kvistkammerset sit.

Og Berte ligger igjen alene.

Skulde han allikevel ha gåt sta og gjort sig noget!

Han hadde været så besynderlig rar av sig i det siste — ikke til å kjende igjen. Ikke åt han, som han pleide. Og om han var begyndt på et Arbeide, så var det messom han ikke hadde Tålmod til å få det færdig. Inde var han ikke til å få Ord av. Nei! slik hadde han da aldrig været før!

Han kunde sitte lange Léterne og bare énstirre ut i Været. Sommetider var det

likesom det grøsset i ham. Da reiste han sig og gik ut. Og kom ikke ind att på længe.

Det så akkurat ut, somom han skulde ha noget, han gik og bar på.

Hun visste, at der var mange Vanskeligheter med Gården, at det ofte kunde være smått om Penger — Fjøset, som stod der og næsten raatnet ned, skulde været revet og byggd op att i mange År. Låven skulde været stellt. Men hun så aldrig, der blev nogen Utvei til det.

Hun visste at alt dette kunde være vondt nok å tænke på for ham. Men så rar som han var da! Og han visste da det, at hun delte alt med ham.

Hun hugset den Gangen for tre År siden, da Vekselen hans blev protestert — han hadde kommet ind til hende og satt sig tungt ned på en Stol.

„Je låvå dig det jeg, Berte, da jeg fekk dig tell å bli med mig hit, at vi skulde kommå tell å få det godt på Nyset," sa han. „Og så får du det bære vondt og

slitsamt." Og Tårerne stod i Øinene på ham.

Det var siste Gangen han hadde sagt no om Stellet sit til hende.

Idetsiste hadde han ligget og talt såmeget isøvne om en Veksel. Natt efter Natt hadde han ligget og stridd med den. Og han hadde sagt såmeget besynderlig. Han hadde ikke skrevet på Navnet hans Johan Opsæteren, hadde han sagt, hvis det ikke hadde været det, det var så lang Vei, og han endelig måtte åt Banken med den den Dagen. Og han visste, at han Johan ikke vilde nægtet ham å stå på.

De skulde vel ikke holde på å gå fra Gården! Det måtte da være noget, siden han Nikolai var så rar.

Kanske han hadde — han skulde da vel ikke ha — —! Hun reiste sig op på Albuerne — stirret! Han skulde da ikke ha — skrevet — falsk! —!

Ånei, det var ikke mulig det — nei, det var det ikke!

Før hadde han fortalt hende det støtt, når det var noget. Og de hadde bedt til Gud sammen. Men nu bar han alt alene. Det så mest ut, somom han var rædd, hun skulde spørge ham om noget. Og det var længe siden de hadde hat en Stund sammen i Bøn til Gud.

Litt ordknapp og tilbakeholden hadde han været støtt. Men når de troende Vennerne var sammen, hadde han været den lykkeligste og mest pratsomme av dem alle sammen. Nu så det ut, somom han skydde dem også. Og han, som bestandig hadde været den første til å prise Herrens Navn, han kvidde sig for å begynde et Opbyggelsesmøte med Bøn.

Han skulde vel ikke holde på å gå over til Verden!

Ånei, den som hadde så meget å takke Frelseren for, gik nok ikke bort fra ham.

Men der var Prækerer også, som hadde vendt Gud Ryggen og gåt evig fortapt. For eksempel han Hasvold, som hadde været

slik en svær Mand og arbeidet næsten et helt Liv i Herrens Vingård — og så fik han en Unge med Budeien sin.

Og han Nikolai hadde rigtig været så rar i det siste så.

Ånei, han skulde vel ikke ha gåt sta og gjort sig noget!

Nei! Hun orket ikke ligge — hun måtte op, åssen det var!

Da hørte hun, det gik på Skrauisen utpå Gården. Det stanset på Trammen. Var stillt længe.

Hun lå og lydde!

Endelig kom der famlende Skritt i Svalen, somom nogen rigtig anstrængte sig for å fare stillt. Det lette efter Klinken med tørre hårde Fingre, fandt den tilsist. Lettet den forsigtig — forsigtig! — av.

Døren gled sagte op.

Å, gudskelov!

Han blev stående som fjættret — så bortpå Konen med et rart Blik. Så besynderlig blek i Ansigtet.

„Er — du — vakjin nå da?“

„Hvor har du været henne da Nikolai?“

Han så rart på hende.

„Å — jeg — jeg.“ Men Målet svigtet. Han bare sank ned på en Stol bortmed Skiven. Blev sittende med Ansigtet i Hænderne. Hatten ned i Øinene.

Det blev så rart og stillt.

Litt efter hørtes Skritt i Svalen igjen. Nikolai fór til!

Det var bare Olaf og Marte, som kom — like i Hælene på hverandre.

Han så spørgende fra den ene til den andre.

„Jeg bad dem gå sta og se efter dig,“ forklarte Konen.

Der gik en liten Trækkning over hans Ansigt, han blev sittende som før.

Olaf og Marte blev stående og se på ham.

Berte sa stillt:

„Dere kan gå sta og lægge dere att, dere.“

Da sa Nikolai — han så ikke op:

„Dere er vel ikke så dumme, dere går sta og sier åt nogen, åssen dere flyg til om Natten — og leter efter mig, mener jeg."

Berte var såpas, hun var oppe idag. Hun gik stille og fåmælt omkring i det store lågloftede Kjøkkenet og stellte.

De hadde netop spist Dugurden på Nyset. Karene sat inde endda — og ventet paa Kaffen, de skulde ha, inden de gik ut att efter Kvilen.

Nikolai sat på Stolen ved øverste Enden av det lange Kjøkkenbordet, og fingret og fingret med en Bordkniv. Olaf opi Bænken like ved Faren, rund og arbeidsvant, med Hatten nedmed sig. Han sat og pratet og spurte, om hvad de skulde gjøre ved Båsen hendes Lykros, når de var færdig med å færde Staldtrevet.

Men Faren sat og tænkte på sit og svarte ikke.

Bortpå Komfyren kokte Dugurdskaffen, så Dampen stod som grå Skodde av Tuten.

Marte slængte Tallerkenen, hun netop drev og tørket, fra sig, løftet Kjelen av og la på Ringene.

Da banket nogen av sig uti kjøkkensvalen. Even Bækkhagan kom ind lang og kroket — våt og sneet, så det drev av ham. Han slog Luen i Dørkarmen, så det klass, inden han lukket efter sig.

„Det var da morske Tingen til Snøslaffs — føykj!"

Berte sætter frem en Stol.

„Ja — fælt det."

Even får Luen paa sig igjen, sætter sig.

„Jeg tænkte bare, jeg vilde se indom — om det ikke snart skulde gi sig litt."

Nikolai sitter som før med Kniven.

„Det blir vel snart likere."

Even blir sittende og prate. Han er enøid, og det er slik besynderlig Glans i det friske Øiet — når han fæster det på

en, er det, somom han skulde se tvært igjennem en.

Berte skjænker Kaffe og sætter frem.

„Du får værsågod å sætte dig bortåt du óg da Even.“

„Å Takk.“ Han gjør så, lægger Luen ved Siden av sig på Bænken.

„Og så Smestaden som har vørti borte da!“ sier han om litt.

Nikolai ser op brått — næsten med et Rykk. Men fatter sig straks.

„Smestaden sier du?“

Konen står og lyer.

„Er Smestaden vørte borte?“

„Ja. Det er nå forresten rart, det har kunnet gåt sålænge — slik som han har båret sig åt.“

Berte er fælen.

„Men åssen kan det ha gåt for sig da?“

„Ja —. Neggu om jeg rigtig vet det jeg. Han hadde vel været over i Søli da vel. Og så går han nå støtt benest til over Skogen. Husholderen hans, hun Marte,

hadde ventet ham hematt Førdagen, hun, fortalte hun. Men den, som ikke kom hverken Førdagen eller igår, det var han Embret. Nå har de hat Bud der over. Men han hadde gåt derfra om Fredags Kvælden."

Berte står handfalden.

„Han hadde holdt nogen Krøtteraksjon eller no i Søli da?"

„Ja — jeg mener det var mellem sekti og søtti Kjyr, han hadde solgt der, jeg."

„Nei du store min!"

Nikolai så op som svintest.

„Har han gåt åt noget Kjenn da mon."

Even ler, ser bort på ham med det friske Øiet.

„Hå næi! Det er nok no andet han har gåt atti!"

Atter ser Nikolai op på Even — brått og kvasst, somom han skulde ville forske ut hans inderste Tanker. Men Even sitter somom ingenting er — Øiet er fæstet på Kaffekoppen.

„Jaså, mener du det."

Berte kommer nærmere.

„Hvad skulde det være for Slag?"

Even ler lystig. Øiet streifer Nikolai, som svintest:

„Å—å! Det er nok Folk, han har gåt atti!"

Nikolai blir rar.

Men Even lægger ikke Mærke til det og blir ved:

„Ja, jeg sier bare, det er rart, det ikke har gåt den Veien med Smestaden før, jeg."

„Håss da da?"

„Det er da noget alle vet, at han Embret gik med mye Penger på sig støtt. Han turde ikke sætte dem i Banken. For der kunde de gjærne bli borte, mente han. Og så gik han med alt det han åtte, indsydd i Vesten. Så den Vesten skulde jeg ikke hat no mot å åtť! Og så gik han da skogleies støtt. Vinter og Sommer, Dag som svarte Natt. Kom frem gjorde han, om det var slikt så ingen anden klarte det. Det måtte

da være fristendes for nogen hver å passe op et slikt gammelt Kræk og kjettla ham litt i Strupen med en Tæljkniv, så han flirte Sjæla tur sig!“

„Nei, men fy da Even, åssen du prater!“

„Jo — det sier jeg! Det kunde da være nogen hver, som kunde ha bedre Bruk for de Pengene og gjøre sig mere Nytte av dem end den gjærrige Lusa, han Embret Smestad.“

„Ja — det vet du, men.“

Even skyver Koppen fra sig.

„Ja, jeg tror nå, han er vørtin tat avdage, jeg da!“

Nikolai tok det, han hadde igjen i Koppen sin, i et Drag.

„En skulde vel ikke tro så galt — nå for Tiden.“ Han ser på Even som svintest.

Even finder frem Pipe, Tobak og Kniv. Han karver i og tænder paa. Røker etpar Drag.

„Folk er vel ikke blit stort bedre nå end før vel,“ sier han så. „Jeg tror nå, hvad jeg vil, jeg da.“

Stillt.

Pipen er slukknet for Even, og han tænder på engang til:

„Elles for det, så var nå Smestaden et så størtleit Liv, så hadde jeg visst det, ingen fik det på mig, så neggu om jeg skulde betænkt mig på å slåt hæl ham og tat fra ham det han hadde."

Berte ser bebreidende på ham:

„Du får da ikke tale slik Even! Han hadde en udødelig Sjæl Smestaden også."

„Å Fan heller! — han var nok longi opgit av både Gud og Fan. Det er vist ingen som kommer til å sørge på ham heller — det måtte omsåer være Husholderen hans, hun Marte da. Men hun kan ikke bli mere surøgd end hun er, så —. Ja, vi skal vel gå Mandgar imåråtidlig da vel."

Der gik et Sætt gjennem Nikolai!

„Mandgar!" sier han næsten bare for sig selv.

„Ja, Budstikka er alt ute, den."

Litt efter reiser Even sig.

„Takk for Kaffen!“ Tar på sig Luen.

Olaf blir med ham ut — de prater om en ny Hagle han har kjøpt.

Nikolai blir sittende igjen litt. Så reiser han sig, går mot Døren, han også.

Konen kommer til å se på ham idetsamme. Nei, men du store Gud, så blek som han er! Og det er messom han slænger, når han går —?

Hun slapp Kaffekoppen i Gulvet, så den knustes.

„Ånei men Nikolai!“ Øinene står stive i Hodet på hende.

Han puffer hende tilside — næsten uvenlig. Sier stutt:

„Å er det for no!“

Så raver han ut.

Men Marte står blek og rar ved Komfyren, ser på Moren med et underlig opspilet Blik.

Det var mørkt og stillt i Kammerset på Nyset. Det var alt længe siden de slukkte, og der lå emmen varm Sengeluft over Rummet.

I Storsengen lå Nikolai svett og varm og fik ikke sove, snudde sig den ene Gangen efter den andre, så det knaket. Pustet tungt.

Han kunde ikke se, om Berte sov — bare såvitt, at det kvitnet på Nattrøien hendes. Men hun rørte på sig, hun også, engang imellem — bare rigtig forsigtig forresten. Etpar Gange kom hun til å hoste litt. Så hun måtte nok være våken.

Men ingen av dem sa no — det så næsten ut, somom den ene lå og lydde efter, om den andre sov.

Han også var forsigtig — han tvang

sig til å ligge stille. Men det var akkurat, somom det var umulig — det blev så varmt, så han næsten kokte, og hvordan han så snudde sig til, så lå han like vondt.

Rett som det var lydde han efter Konen.

Men der gik Time efter Time, og hun lå like våken. Nei, det var ikke til å holde ut.

Å kjære Herre Gud hjælp mig!

Ånei! det nyttet ikke for ham å be. Skulde han aldrig kunne be mer! Han stønnet høit.

Da la en myk varm Hånd sig på hans Pande — den kom stillt, somom den længe hadde tænkt å komme.

„Å snille vene Nikolai! Si, hvad det er!"

Han blev så myk og rar ved det. Men sa bare:

„Å — jeg drømte så rart."

Hun bøide sig frem over ham:

„Å si det åt mig! Si det åt mig, er du snil!"

Han lå litt. Så skjøv han Hånden hendes fra sig, næsten sint:

„Lægg dig til og sov nå Kjærring!"

Hun tidde.

Men hun syntes det rykkte så rart i Akslene hans. Litt efter hørte hun halvkvalte Hikst, somom han gråt.

Da la hun atter Hånden sin på ham — dennegangen på Armen hans — stillt og godt.

„Du vet da det, det ikke er nogenting, du ikke kan si åt mig!"

Han hulket høit. En lang Stund. Så gled det over i stille Gråt — som et Barns.

Konen sat opreist i Sengen, tok ham om Hodet.

„Å Nikolai! Nikolai! Hun rugget sig frem og tilbars — frem og tilbars — med Hodet hans i Fanget.

Endelig var han rolig.

„Lægg dig til å sov nå Berte!" sa han lint.

„Ja. Sov du og da!"

Så blev det stillt — besynderlig stillt. Men bare fordi de atter lå og lydde efter hverandre. Og Minuterne blev til Timer i

det mørke Kammerset. Lommeklokken tikket og tikket på Stolen fremved Sengen.

— — —

Jo, nu må hun sove.

Han sætter sig opreist i Sengen, bøier sig over hende og lyer.

Jo — hun sover!

Da står han stille op. Klær forsigtig på sig — sitter lange Stundene mellem hvert Plagg uten å røre sig, for ikke å vække.

Støvlerne er det siste han tar på sig. Han får fatt i Luen — lister påtå mot Døren. Det griner litt idet han åpner.

Da reiser hun sig brått borti Sengen.

„Ånei Nikolai! Hvad er det du tænker på!"

Han står litt — ustø.

Så sier han sint:

„Du får ikke finde på å sende nogen efter mig nå da!"

Hun kommer helt frempå Gulvet, blek i Ansigtet.

Da sier han, rar og ru i Målet:

„Jeg kommer nok att. Den som er i den Tilstand som jeg, han er nok ikke færdig til å døy."

Han åpner Døren og glir ut.

Det svortnet på en Mand opi Nysetjordet. Han gik opover — like attmed Skigaren, som delte av fra Utmarken — ganske sagte, og smøg indimellem alle Kjær og Smågraner.

Natten var stille og halvfrossen, og det var så mørkt, at en næsten ikke kunde se nogenting foran sig. Himlen hang tung og svart over, så der næsten ikke var nogen Forskjel å se, der Trætopperne gled over i Luften.

Og Manden gik med lange Steg opover Jordet. Han hadde no Redskap over Akslen, og han stirret våken og vår frem, der han gik.

Det var bart stykkomtil. Men sommesteds lå Sneen så dyp, så han tråkte nedi

tilknæs, og det braket litt i Skareskorpen under Støvlerne. Og Vikjær og Stenrøser, så han ikke, før han var like opi dem.

Han stanset av og til. Lydde. Gik igjen.

Han kløv over og ind i Littholjordet, gik likeens der. Indtil han var næsten like opved Bygdeveien.

Der stod han længe nedi et granholt og kjek frem.

Baret på de spredte Graner opmed Skigaren var stivt og næsten fugtig efter Slutsneen om Dagen og utover Kvælden. Langt nedi Bygden et Sted hørte han en Hund, som gjødde og gjødde med tyndt Mål og aldrig vilde gi sig. Ellers var der ikke Lyd å høre.

Men det var svart og rart mellem Granerne — en kunde aldrig vite, om der ikke kunde stå nogen og gjemme sig nogenstan.

På Opsiden av Veien stod Skogen høiere, tættere og hang over Skigaren med tungt, skjægget Bar.

Han la sig ned på alle fire og krôk

opover til Skigaren. Dér reiste han sig langsomt og forsigtig — først halvt op. Så rettet han sig.

Stod og lydde. Længe.

Endelig kløv han over — varsomt, varsomt. Og så stod han på Veien!

Han gik opover, somom det rigtig stormhastet.

Det var glatt og slépt efter Veien — bare mitt i, der det var brånt like ned på Hestmøkken var der en Rende, som var trygg å gå. Den var myk også — bare halvt tilfrosset — så Skrittene næsten ikke hørtes.

Men —?

Han syntes skinbarlig, han hørte nogen bak sig!

Han stanset.

Nei —

Gik igjen.

Jo!

Han så sig tilbars som svintest — over Akslen. Men turde ikke stanse. Nu syntes

han, det svortnet på Folk mellem Buskene også.

Han skyndte sig mer og mer — næsten fløi.

Endelig var han oppe ved Buåssmiuen. Den lå liten og svart like på Indsiden av Skigaren. Skogen begyndte like ved med store tunge Graner og steg opover og opover. Vinterveien tok op her — til Almenningen og over til andre Bygdelag.

Nikolai smatt fort gjennem Åpningen i Skigaren, la næsten påsprang opover Vinterveien.

Det klakk i ham!

Stod der ikke en Mand bak Smiuvæggen! Og han blev så rar og vêk i Knærne, kjendte sig skjælv over all.

Han så sig tilbars over Akslen som svintest — turde ikke stanse. Ånei, det var nok bare no, de hadde reist op efter Væggen.

Veien bar myk og fugtig opover. Der lå igjen Sne endnu på begge Sider — Sommesteds mitt i Veien også, så det smuldret, da han gik. Ellers var det lum-

mert og rent høitidelig stillt mellem de høie mørke Graner.

Han gik fort og længe, og det blev brattere efterhvert. Og jo længer han kom tilskogs, jo mere Sne lå der i Veien.

Endelig stanset han på litt, pustet ut. Han blev stående og se sig om i den mørke stille Skog. Kjendte Lugten av fugtig Bar, følte sig rent underlig tilmote — han glemte næsten for en Stund, hvad Æren han gik i.

Da hørte han Skritt på Skogsveien! — jo, det var Skritt. Det kom fort, så det dump i Bakken.

Ånei, kjære Herre Jesus, hjælp mig! Han begyndte å skjælve.

Først la han påsprang opover — løp alt det han orket. Så stanset han igjen. Holdt sig under Bringen, stod hellende stille og lydde.

Joda! joda! dér hørte han Skrittene igjen, og fortere end før!

Å Herre Gud, hjælp mig — hjælp mig! Ånei nei! Hjælp mig!

Aldeles magtesløs av Skrækk sank han sammen — indunder store tætte Barkvister mellem totre Graner, som stod kloss indpå hverandre. Rent som av Vanvare — eller av gammel Vane — sank han påknæ, så den fugtige Sne rakk ham helt under Armene. Foldet Hænderne og mumlet Bønner — usammenhængende og avbrutt. Og han skalv — skalv som et jaget Dyr. Lydde efter den, han mente, skulde komme.

Ånei! — Gud hjalp nok ikke ham mere nu! Ånei! Han fik nok se å greie sig selv! Han grep krampagtig om Skaftet på Øksen, stillte sig færdig med den løftet. Var det nogen, som vilde ham noget, fik de komme!

Så sank han ihop igjen. Ånei, å Herregud, så galt dette var!

Jo, det var nok en Mand, som hadde ståt og lurt på ham bak Smiuvæggen. Han husket tydelig nu, at han hadde set, det hvitnet på Ansigtet og Hænderne hans.

Men han kunde bare komme!

Kanske det var flere! Hvis de var gåt ut for å ta ham, så var der vel ikke bare en alene. Der kunde ha ståt nogen bak den andre Væggen også, for alt det han visste.

Nei, han skjønte ikke, hvorfor han var gåt ut akkurat inatt! Smestaden lå sikkert nok, der han lå, han. Han hadde gravet ham ned i Sneen og slettet ut alle Spor. Og nu hadde det snedd siden også opi der. Så om de gik aldrig såmeget Mandgar, så skulde de være blå for å finde ham!

Nei, det var Vorherre, som vilde føre ham i Gæliheta — han hadde Moro av å føre ham i Gæliheta! Og Nikolai skar Tænder, knyttet Næverne op mot Himlen.

Men han angret sig med en Gang, følte sig skjælv og rædd. Ånei tilgi mig, jeg vet ikke hvad jeg gjør!

Han kaldflirte.

Hvorfor bad han om Tilgivelse! Den ene Synda var like god som den andre. Han var Morder han, han visste, åkken han tilhørte! Han var Morder — Nikolai Nyset

var Morder! Broder Nikolai! Han hærmet: „Nu vil Broder Nikolai begynde Møtet med Bøn til Gud!“ Jo, det var den rette Broder i Herren — he he! Han knyttet Næverne ut i Luften og kaldflirte. He he!

Og du opi der! Du hadde ikke behøvd å lage allting så svart og motskapt for mig som du har! Støtt har du gjort det! Jeg har prøvd å være et skikkelig Menneske og gjøre det så godt jeg kunde jeg!

Han gråt og han tvinnet sig. Det har jeg det! — — Men jeg skal aldrig be dig om noget mer — jeg skal stri imot, åssen det går! Jeg skal — —. Han fandt ikke Ord — han stod og skalv av Gråt og Sinne.

Så var det likesom han slappnet av medett, og Ansigtet blev vekt, Øinene næsten varme.

Å stakkars a Berte!

Hadde det ikke været for hendes Skyld så —. Ånei, hvorfor skulde det gå slik for somme!

Men nu var det gjort nu — det kunde

ikke gjøres om igjen. Og han skulde nok bære det!

Bare hun ikke alt skjønte det!

Og han kunde aldrig, aldrig be mere! Han skulde aldrig få Fred! Han skulde ikke kunne se et Menneske i Øinene mer, og han skulde gå med Guds Forbandelse over sig, hvor han gik. Jaget — jaget! av sin Samvittighet. Stå som en Hykkler mellem Vennerne. Ånei ånei! Og når han døde — så gik han til Helvetes — til den evige Pine!

Da gik Berte dit ind, som Gaterne var av Guld, og hvor Lovsangen skal lyde i all Evighet. Dit gik hun Berte. Han fik Tårer i Øinene. Dit gik hun, for hun hadde aldrig været andet end god og snil hun.

Men det var for hendes Skyld, han hadde gjort det — det var, forat hun ikke skulde ha det altfor vondt.

Nei nei! Guds Retfærdighet undgik han aldrig. Det hjalp ikke, om Mennesker aldrig opdaget, at det var han, som hadde gjort

det — han hadde det på sig og fik aldrig Fred. Han orket ikke gå og hykkle længer, og Gud fandt nok sin Måte å straffe ham på — både her i Livet og efter Døden.

Han sank sammen igjen, faldt atter påknæ i Sneen. Vilde be, men fik ikke frem et Ord. Slik lå han længe — længe.

Så blev han roligere. Ansigtet fik et bestemtere Uttryk.

Jo! han vilde.

Han foldet Hænderne, så op mot den tunge blyfarvede Himmel over Trætopperne.

Kjære, Gud Fader! Du, som har sagt, at om dine Synder var røde som Blod, skal de bli hvite som den hviteste Sne — tilgi mig og hjælp mig! Og la mig få komme tilbake til dig og bli din Tjener som før! Han lå længe med Ansigtet i Hænderne.

Da syntes han, han hørte Guds Røst, og at han så det alvorlige ærværdige Ansigt med det lange hvite Skjægg — der lå dyp Sorg i de gode Faderøine, da han talte: —

Gå til den verdslige Øvrighet og bekjend din Synd! Så skal jeg tilgi dig. Men ikke sålænge du lever på en Løgn.

Endnu blev Nikolai liggende en Stund. Der la sig en egen mild forsonende Ro over ham. Han takket, og han kjendte Gråten stige varm op i Halsen.

Ja! ja! — han vilde gå like til Lensmanden! Han vilde ta den Straff, han hadde fortjent, og bli forsonet med Gud og Verden. Han fik så aldrig Fred før likevel.

Han reiste sig brått. Begyndte å gå nedover igjen.

Men eftersom han kom længer og længer nedover mot Bygden, kom Frygten over ham igjen. Gangen blev ustø og langsom, og han tok til å skjælve i Knærne.

Styrk mig du Gud Fader og gi mig Kraft!

Men det var likesom han ikke fik sin egen Vilje med i det han bad heller.

Nu var han opi Bakknækken like ovenfor Buåssmiuen, og han ante Bygden dernede i det grå Mørke.

Han stod!

Hvad vilde alle Vennerne si — hans Brødre og Søstre i Herren, som hadde holdt ham for en av de alvorligste Troende blandt dem! Og hvad vilde den ondskapsfulde Verden si — de som mente, at Læsere var bare Farisæere og Hykklere alle som en. De vilde ikke dømme bare ham, men alle Guds Barn i Bygden. Han vilde gjøre de Troende en dårlig Tjeneste ved det, og skade Guds Sak blandt Verdens Børn. Og hans Kone — hans snille kjære Berte, som hadde gjort ham bare godt all sin Dag, hvordan skulde det gå hende! Og Ungerne — hun Marte og han Olaf. De sat slik i det, at Gården vilde bli solgt med en Gang, om der kom noget på. Og så sat de på bar Bakke! Det var hans Pligt å være med dem og holde det ihop for dem, så de ikke kom til å li Nød. Å nei han orket ikke tænke på, at hun Berte — hans eia kjære Bjerte — skulde komme til å gå på Bygden og træle for andre! Kanske hun

kom på Lægd også, og fik det vondt! Ånei ånei!

Og han var Formand i Ligningskommissionen og Medlem av Fattigstyret — det hadde han været i mange År nu. Og Folk hadde anset ham for en agtet og bra Mand.

Og så skulde det komme ut, at han var Morder!

Ånei! — Gud var en mild og kjærlig Gud — han kunde ikke ville hende Berte og Ungerne så vondt — om nu han hadde fortjent det både så og så.

Han visste da, hvordan hun hadde ofret sig for ham. Hun var Datteren på en av de største Gårdene nedi Hovedbygden hun. Og da hun strøk hjemmefra for å gifte sig med ham, var den siste Gangen hun hadde sat sine Ben hjemme. Arven hendes hadde de tat fra hende. Han hadde tænkt, han skulde kunne gi hende litt Erstatning for det, hun hadde forlist. Og så var det blit bare Fattigdom — aldrig hadde det gåt

mer, end såvidt det hanglet på Nyset. Og hun hadde måttet gåt i Arbeide sent og tidlig — og slitt mer, end hun hadde godt av. Men aldrig en Klage der var kommet over hendes Mund.

Og så skulde han lønne hende på den Måten!

Det var da han så, at de kom til å gå fra Nyset, at han begyndte å skrive falsk. Fordi han syntes, det var så sårt, at hun skulde få det vondt! Det var det samme med ham. Han hadde slitt som Husmandsgut og Tjener før han — like til han blev Butikkar på Foreningen. Og det, at han kom dit, holdt på å bli Ulykken hans — hvis han ikke var blit kjendt med hende Berte. For den gangen hadde han begyndt å skjønne, at han hadde Anlæg for å ikke ta det så nøie med Ærligheten. Drakk gjorde han også. Han slægtet vel på Far sin — han hadde været tyvsdømt en totre Ganger han.

Men det var ikke for å redde sig selv,

Nikolai hadde skrevet falsk, det var bare for hendes Skyld — han var sikker på det.

Men siden hadde han aldrig kunnet se hende i Øinene mer! Og den ene Vekslen drog den andre med sig.

Og så var det —! Han hadde kjæmpet og stridd imot. Han visste, at Smestaden gik med mange Penger på sig, og han hadde set, at han var uvøren til å gå skogleies.

Å, han mindtes det så vel endda — den Kvælden ifjorhøst. Han kom nedover fra Jonssætren. Det var alt blit fælt mørkt, og han gik efter en smal, stenet Skogsvei, og et Stykke nedi der nådde han att Smestaden — han kom fra Løten, han hadde solgt Krøtter der. Han kom til å gå like efter Smestaden. Da var det akkurat, somom non sa til ham: „End om du hugg n i Ryggen!“ Han hadde aldeles blit rar meddetsamme, prøvde å tænke på no andet. Men det kom igjen, værre end før: „End om du hugg n i Ryggen!“ Det hvisket

illtert og lo messom meddetsamme. Han måtte rigtig stå imot med all sin Magt, forat han ikke skulde ta Øksen og gjøre det. Men Tankerne kom att og kom att. Det var messom han kløddde i Fingrene efter å hugge Øksen i fast i den spisse Kruggen foran ham. „Det er ingen som skjønner, det er du!" sa det. „Så kan du indfri Vekslene og ha Penger til!" Han blev aldeles rædd sig selv, så fælt syntes han det var.

Og Tankerne kom att siden også. Mange Ganger. Idag skal han Embret dit, sa det — idag skal han dit! Han fik ikke Fred for dem — han våknet om Natten. Han bad til Gud. Men det blev heller værre end bedre.

Og han kom hau første Gangen han gik ut i det Ærenet! Han hadde stillt sig bak den digre Stenen opved Pottsæteren. Men da Smestaden kom, skalv han på Hånden, så han ikke var god for å holde i Øksen.

Men hver Gang han Embret var ute og

gik, var det messom noget, som drog ham åt Skoga.

Og så var det —! Han hadde råkt ham i Nakken med Økshammeren. Han sêg ihop meddetsamme — huh! Disse fæle slåkknede Øinene! Det gik kaldt gjennem Nikolai — han så sig skræmt tilsides.

Han gik længe og likesom frøs av Rædsel for noget indimellem Buskene. Så kom han litt mere til Fattning. Kom til å tænke på Berte igjen.

Nei! Om Nikolai hadde stelt sig galt, så kunde ikke Vorherre ville hende så ille. Han var en god og barmhjertig Gud, han vilde ikke, at den Uskyldige skulde li med den Skyldige. Han fik gå med Samvittigheten Nikolai — han kom til å li likemeget vondt og mere med det, end om han gik sta og meldte sig.

Han begyndte så småt å gå opover igjen. Først sagte, usikkert, så fort — fort! Og nu husket han ikke længer, at nogen kunde være efter ham.

Det begyndte så småt å lyse av Morgen, inden han nådde frem — det blev mer og mer lysegrått mellem Granlæggerne, og han kunde skjelne alt klarere fra hverandre. Men Luften holdt sig tung og grå. Himlen hang lågt med blyagtige Skyer. Og der drev uldne Tåkedotter efter Skogbunden.

Det var ikke godt å vite, enten det blev Regn eller Sne. Bare det blev Sne av det! — og han trodde næsten, det blev til det.

Han gik av Veien. Gav sig til å gå ind gjennem Skogen uten såmeget som et Får å gå efter. Længer og længer indover. Skjøv Bar og Småskog tilside der han gik, tråkte i Sne tilknæs rettsomdetvar.

Det grøsset i ham!

Og han begyndte rent å skjælve, der han gik længer fremover. Det var næsten somom han ikke turde gå længer.

Dér var det! Og han gik i stor Ring om Stedet. Øinene stod stive i Skallen. Det var næsten, somom han ventet, at han skulde komme frem — at han skulde få se et fælt

blekt Ansigt, fordreiet som av Krampe og med hvite tynde Skjæggtister under Haken.

Kanske han ikke var ordentlig dau! Kanske han kunde stå op att og komme mot Nikolai! Han stod skjælv i Knærne og rar og stirret frem mellem Granerne. Grep krampagtig om Øksen. Svetten stod kald i store Perler i Skallen på ham.

Nei, han orket ikke gå fremtil!

Han likesom sêg længer ind gjennem Skogen.

Det åpnet sig litt efter litt, Trærne blev små og stod og sprikte glissent med tynde tørre Stammer langt bortigjennem. Det var Heistadmyren.

Så — det var vel! Der lå Sneen over hele Myren! Ja, det kunde han da ha visst før!

Han stod rådvild.

Jaja! Han kjendte sig frem med Øksen, eftersom han gik bortover.

Endelig! Der var Tjærnet — det var Is under Sneen.

Han fik Sneen tilside og gav sig til å

hugge. Hugg og hugg, til Vandet begyndte å tyte op gjennem Hullet.

Så gik han tilbake, dit han hadde stanset først.

Nu gik han like på — tok Spaden og måkte Sneen unna en stor Sten, som lå halvt hvælvet over en anden.

Der kom frem en Hånd! — en blå senet Hånd — og Fingerne stod som Klør.

Det grøsset i Nikolai, der han stod — blek i Ansigtet og med Øinene stive og rare.

Men han tok sig sammen, drog hele Manden frem med et kraftig Tak! Fik lagt ham over Akslen. Og bort gjennem Skogen bar det, så fort han orket å ta sig frem — rent somom han brændte sig paa det han bar. Til Tjærnet.

Han satte ham på Hodet i Hullet. Det var trangt. Men Nikolai klemte på alt det han orket, brukte Benet å putte ham under mėd. Han drev på som rasende — slêt og svettet! Og da han var færdig, pustet han

tungt ut. Stod og så sig omkring med vilde Øine.

Så dækket han Hullet godt til, jævnet Sneen omhyggelig over. Siden brukte han både Hænder og Ben å dække Færene sine med. Det blev vel enten Regn eller Sne utpå Morgenen, så kom det næsten ikke til å synes. Og næsten somom en høiere Magt skulde ha villet føie ham, begyndte det å sne, mens han drev på — det yret store lurvete Filler mellem Grantopperne!

Og han blev stående endde op og ned.

Nu var det snart Tiden, Mandgaren skulde gå ut! Og han skulde været med!

Om han skulde møte den!

Han begyndte å kaldsvette!

Ja nedover att laut han da se å komme! Han strøk fort bortover og på Veien, la påsprang nedover. Men stanset og lydde rett som det var.

Han var alt kommet langt nedenfor Almenningen. Da bråstanset han!

Jo! — Det var sikkert, det talte nedi

der! Det var langt nede endda, men talte gjorde det, og dèt var mange, som talte.

Han blev så mjuk og rar i Knærne, og kunde likesom ikke holde det han hadde.

Hvad skulde han gjøre! Han så sig tilhøire og venstre — rådvild — illsvien! Hvad skulde han gjøre!

De kom nærmere! De trampet i Bakken med tunge Støvler, så det hørtes ut, somom det var en diger Flokk med Gamper, som kom travende gjennem Skogen.

Han stod! Rædd og rar.

Ånei, å Herre Gud, hvad skulde han gjøre! Hvor skulde han gjøre av sig!

Han skjøt sig tilside — ned mellem nogen Graner med store tætte Barkvister. Sat hellende stille! Men han syntes næsten, de skulde kunne høre, at Hjertet hans hamret. Stirret vettskræmt omkring sig.

Dér var de! Han skimtet de første i Halvmørket nedpå Skogsveien, men kunde ikke se, hvem det var.

De taltes ved høit. Der var det vist en, som nævnte Navnet hans!

Å kjære, kjære Gud —! Au! der knakk det en Kvist under ham! Å—å—!

Det var nogen indi Skogen også! De hadde alt sprett sig. Det var en som ropte — og det var like ved Siden av ham!

Da løp det lynsnart gjennem ham:

„Trur di Loppbakkern er heme nå Kara — så vi får kokt 'oss litt Kaffe?" hadde det ropt. Og Nikolai svarte i samme Tone:

„Å ja — han Simen hell' sig nok heme!"

Og det var ingen, som syntes, det var rart, at Nikolai Nyset var med og gik Mandgar!

Der var pusset og gjort storrent paa Nyset — både i Storstuen og i Veststuen og i Kammerset paa Sydsiden av Bygningen.

I Storstuen var der lagt lange Bord over Stolene til Bænker. Der stod Bord med Vandkaraffel og Glass, Salmebok og Bibel i den øvre Enden. Og der stod Stol bak til Prækeren.

På totre Steder hang Parafinlamper med Blikkskjærm i Ståltråd under Taket, som var lågt og salrygget. Men på Bordet hos Prækeren stod en fin Lampe på høi Fot.

Døren ut til Gangen stod oppe. Det var halvmørkt derute, for der var nok bare en Lampe, og den var dårlig den også.

Storstuen var tom for Folk endnu. Bare

Marte kom av og til ind, lyshåret og spædbyggd, ordnet litt hist og her og forsvandt igjen. Hun var i fin sort Kjole idag og hadde rent hvitt Opvartningsforklæ utenpå. Der var Trabelhet i alle hendes Fagter, og Ansigtet lyste friskt og røtt.

I Gangen kunde en nu og da skimte Folk, som kom, og der hørtes lågmælt, næsten hviskende Prat derutefra. Men de gik nok ind en anden Dør — ind i Stuen kom der ingen endnu.

Der stod en frisk halvkjølig Strøm av Luft helt ind — Døren stod nok oppe uti Gangen også — helt ut til den halvmørke og halvfrosne Kvæld utenfor.

Men fra Øststuen hørtes høilytt Samtale — der var mest Kvindfolkstemmer. Bare nu og da blandte Målet på en Mand sig i — dypere, stillfærdigere end Kvindfolkenes. Indimellem klirret det av og til litt av Kaffekopper, som blev løftet og sat forsigtig tilbake på Skålen igjen.

For dér var det store runde Bordet,

som ellers pleide stå i Storstuen, dækket med fin hvit Duk, de nymalte Stoler og den nytrækkte Sofa fra Storstuen var også flyttet dit. Og fire-fem av Bygdens beste Kjærringer i Helgestas sat rundt i ivrig Samtale, med hver sin Kaffekop foran sig.

Dér sat Beate Rogset i tykk og trivelig Majestæt, med store runde Briller myndig paa Næsen — det var jussom hun, som førte an i Samtalen. Dér sat Justine Langset, høi og mager og forsigtig — hun hadde også Briller. Dér sat Evina Justrud, trillende rund som et Nøste, så ut somom hun var sat sammen av store og små Visklærsboller — bli og fornøid over, at det var forundt hende å leve. Og dér sat Oline Masstajet, halvgammel og jomfruelig i rødblomstret Bluseliv. Hun hørte ikke egentlig til mellem de andre, for hun var bare Syjente og ugift. Men hun var jo omkring hos så mange, så hun visste, åssen de hadde det rundt på Gårdene.

Og videre sat Jens Hagabakken der,

høi og alvorlig i langt brunt Skjægg — han sat alltid med foldede Hænder over Maven og hadde ikke stort å si. Og så var det Johan Loft, som hadde været i Kristiania og blit omvendt — han var liten og pen og ung og forsonlig, sat bare og klemte en skindbetrækt Bibel under Armen og sa ustanselig og til alt det, de talte til ham om, at — „akja! Jeg har bare en Ven jeg, og det er Bibelen! Akja, akja — Bibelen er det kjæreste for mig! Gud har været barmhjertig!"

På Bordet stod Kakefat, Sukkerkopp og Fløtemugge. Men Kaffekanden hadde Berte Nyset selv under sin specielle Omsorg. Så hun kunde skjænke attpåat, når der blev tomt noget Sted. — „Kjære ta nå en Dråpe til da! Jo, gjør nå det da!" — „Takk, det får være lite òg det da!" — „Nei Takk, jeg skal ikke ha mer lell!" — „Åjo ørlite Gran!" — „Ja det får ikke bli mye heller det da!"

Og Praten går videre.

Berte er i Helgepuss og har hvitt

Opvartningsforklæ som Datteren. Hun er stillfærdig og svarer næsten tonløst, når nogen taler til hende. Men er opmærksom og hyggelig på sin Måte. Ansigtet har et blekt lidende Uttrykk, men ser likevel rent ungdommelig ut.

„Det blir nok rent galt og dette nå,“ sier Beate. „At vi har Møte her ikvæld, mener jeg.“

„Ja, det blir vel det,“ sukker Berte.

„Ja, de fik fortælle, når de har Møtene sine, da ma!“

Berte er rent lei sig:

„Ja vi visste da slett ikke no om det, vi, at det skulde være no på Missionshuset ikvæld. Det hadde ikke han Nikolai nogen Greie på, da han første Gangen fik han Syversen hit heller forresten. Han hørte ham, da han var opi Løten med Præmiehesten, han Nikolai, og han syntes, han var slik en svær Mand. Og da fik han ham likesågjærne til å reise her ned. Han visste ikke no om, at de skulde ha Møte på

Missionshuset akkurat den Dagen han. Og han Syversen hadde ikke Anledning non anden Dag han forresten. Han mente ikke no vondt med det, han Nikolai, ma."

Evina slår ut med sin lille fete Hånd:

„Nei, det mente han ikke no vondt med, ser du!"

„Nei da!" sier Beate. „Det kan godt hænde, de bestemte Møtet sit efterpå også de — bare for å få Anledning til å stifte Uvenskap."

„Ja, det tror jeg da gjærne!"

Justine Langset var stram i Ansigtet:

„Ja, kjender jeg han Ludvik Bråstad rett jeg, så har han længe gåt og ventet på en Anledning til å komme ham Nikolai tillivs. Han vil være sjøl størst, han Ludvik. Og det kunde han ikke, sålænge han Nikolai var med i Broderringen."

„Ja, det er da ikke no andet!" roper de andre.

„Ja, jeg så bare, jeg," blander Oline Masstajet sig i, „hvordan han Ludvik så

vondt bortpå ham Nikolai, hvergang han Haug fik ham til å begynde et Møte med Bøn til Frelseren."

Jens Hagabakken folder Hænderne endda fastere over Maven:

„Der er kommet et sandt Åndens Pinsevær over Åsbygden, siden han Syversen kom her."

Johan Loft skvætter til:

„Gudskelov og Takk!"

„Ja, det er en velsignet Mand!" sier flere.

Berte sitter og bretter og bretter på en Snipp av Duken.

„Jeg synes ikke, det er pent av han Ludvik," sier hun stillfærdig, „at han skal gå og sætte ut det, at han Syversen er en Vranglærer. For det er han da ikke."

Da lægger Beate ut:

„Nei langtifra! Når det han Syversen sier det, at de tre Brød og fem små Fisker, som Frelseren mættede de fem tusen Mennesker på Bjerget med, var mere end tre Brød og fem små Fisker, og at det bare er

ment billedlig for å vise, at det var fælt lite han behøvde til så mye Folk, så kan det være likeså rigtig det, som det han Haug mener, at det virkelig ikke var mer end tre Brød og fem små Fisker."

Evina slår ut med Hånden:

„Det kan være likeså rigtig det, ser du!"

„Ja, da har ikke han Ludvik Lov til å gå og si slikt!" sier Oline harm.

„Nei for det behøver da ikke han Syversen å være nogen Kjætter," sier de andre.

Oline kommer tilorde igjen:

„Men nå sier de om os, at vi er på de Uretfærdiges Vei, og at vi bringer Kiv og Splidagtighet ind i Menigheten — og slikt er da harmelig, når vi er likeså mye frelste som de!"

Beate blir ivrig:

„Nei det er dem, som bringer Splidagtighet ind i Menigheten, og de får passe sig de — ellers går de like lukkt til Helvede, hvis de skal drive på som de gjør!"

Johan Loft skvætter høit:

„Ja! ja! gudskelov og Takk!"

„Ja, det står det," blir Beate ved, — og hun trommer i Bordet, så ivrig er hun — „at ve den fra hvem Forargelsen kommer. Og det er da dem som har bragt Uvenskapen ind i Broderringen. Han Ludvik har ikke visst, hvad han skulde finde på å si om os, han, som var galt nok!"

Beate sukker:

„Ja, det er rigtig vondt, det skal ha vørti slik!"

Per Jonstajet er kommet ind og har ståt og hørt på det siste. Han har sin noget værdige og eftergjort bymæssige Måte å optræde på, samt sin luvslitte Bonjour fra den Tiden han var Tømmermand i Byen. Han har sat Hornbrillerne på sig, og Skjægget stritter grått rett ut.

„Er det nogen, som har sådd Ugræss i Herrens Vingård her i Bygden, så er det han Ludvik. Han er bare blit med i Broderringen for å spille Mester på os alle sammen. Jeg kommer bare hau dengangen Missions-

huset skulde bygges, jeg, og han blev Formand i Bygningskomiteen. Det var da ingen nærmere til å få det Arbeide end jeg — jeg var med av de første som fik påtal å bygge eget Missionshus, og jeg sat da med i Komiteen også. Men mener du ikke det Svinet han Ludvik går sta og lar han Mikkel Opsethagan sætte op Huset da! Bare fordi han er gift med Søster hans."

„Ja, det er rigtig forsætt," sier Oline. „Han er da ikke med av de Troende engang, han Mikkel."

Per er harm:

„Jeg kalder ikke slike som han Ludvik troende heller jeg!"

Berte hadde skjænket i Kaffe til ham, og sætter den frem.

„Du får ta med dig en Stol og sætte dig bortåt da, Per."

De andre gjør Plass, og Per flytter sig indtil.

„Takk! — Jeg skulde nå ikke hat Kaffe da, men."

De andre har alt drukket fra sig, og Per blir sittende igjen med sin Kaffe alene, mens de ser på. Det blir stillt en Stund.

Da tar Per en stor Slurk, ser fra den ene til den andre.

„Jeg kan fortælle dere Nytt jeg lell!" sier han.

De andre blir spændte.

„Nå har de fundet Morderen."

Det gir et Sætt i Berte!

De andre flytter sig uvilkårlig sammen om ham.

„Du sier da ikke det!"

Per nikker:

„Jo — nå har de fundet ham. — Ja det vil si, de har en mistænkt for det."

„Nei nei!"

„Og jeg tror ikke, de tar feil. Han Johan Mugrud hadde møtt ham opi Skogen den Natten, han Embret blev borte."

„Er du påstell!"

„Han hadde kommet nedover med Børse over Akslen Klokken tre om Morgenen.

Han hadde nok ikke blit vår ham Johan, før han kom like indpå ham. Men da hadde han skøti sig ta Vega og blit borte. Men han Johan skulde, ånér det var, gjøre Ed på, at han så, åkken det var, sa han."

Det er blit stillt i Stuen. Alle sitter med store nysgjærrige — næsten skræmte Øine. Men Berte, som har sittet urolig og flyttet sig på Stolen den ene Gangen efter den andre, tar sig for Bringen, somom hun har vondt for å dra Pusten.

Men det er det ingen, som lægger Mærke til.

„Åkken er det da!" roper flere.

„Å" — sier Per, og stryker sig over Skjægget — „han er ikke langt unna!"

Berte blir blek som et Laken, hun stirrer på ham med store blakke Øine, Barmen går stærkt. Så siger hun ihop på Stolen, så de andre må løpe til og støtte hende.

Marte kommer ind. De henter Nafta og Vand, hælder det i og over hende. Får hende tilsengs i Kammerset ved Siden av. .

„Stakkar!" sier de, den ene efter den andre. „Hun har været så ulik i det siste."

„Ja, åkken er det da?" spør Beate igjen.

Per rømmer sig litt, stryker Bartene sine tilside.

„Ja —. Det kan da ikke være nogen Fare å si det heller — for det er da så mange, som vet det." Han sænker Stemmen til Hvisking: „Det er han Olai Dammen."

De rykker tilbake, slår Hænderne sammen.

„Du er ikke på Stell!"

Per nikker betydningsfuldt:

„Jo, jeg har tænkt det længe jeg! Men jeg har ikke syntes jeg vilde si noget om det."

De snakker i Munden på hverandre: — „Ja ham tænkte jeg på straks jeg!" — „Ja det har jeg trodd hele Tiden, jeg!"

Beate Rogset er rystet:

„Ja er det ikke besynderlig — ikke før hørte jeg, de hadde fundet Liket åt Smestaden, så sa jeg ved mig selv: „Dette har han Olai Dammen gjort!" sa jeg!"

„Ja," sier Per — „når det skulde være en av Bygdens egne Folk, så vet jeg ikke, hvem ellers skulde gjort det heller. En av Damguttene måtte det da være iallfald."

„Ja, de er troendes til litt av hvert!"

„Disse Damguttene har det nå været noget omframt med støtt," blir han ved. „Jeg hugser bare, dengangen han Jens spikret fast Kallosjene hendes Olea Opset, jeg, så hun datt og braut av Armen sin. Han var ikke stor Karen den Gangen."

„End da han Olai hadde limt Krutkorn under Skoene på Lensmandsgampen da!" sier Beate. „Vel Lensmanden hadde svingt ut på Veien og skulde til å kjøre fort, så tar det til å gnistre og sprake under Gampbenene, så det er grove Tingen."

Evina Justrud ler, så hun blir ildrød i Ansigtet av dette. Nogen andre ler også litt.

Oline Masstajet korser sig:

„Ja, det er rigtig forsætt! — og så selve Lensmanden da!"

Justine Langset er høilig fornærmet.

„De var ampre, allerede den Gangen de var i Opvæksten, Damgutta. Og nå er de en ren Skrækk for Bygden. Der ser en, åssen det går når Folk ikke drar op Ungerne sine ordentlig.“

„Ja det er rigtig sandt!“ sier Oline. „Hører en hiti, at der har været Fyld og Slagsmål non Stan, så er det da så sikkert som å slå med en Hammer, at Damgutta har været med.“

„Og været de værste!“ føier Justine til.

„Ja, og været de værste!“ sier Oline.

„Det var han Olai, som slog fordærvet Hosmestaden ifjorhøst òg,“ sier Jens Hagabakken.

„Ja men Hosmestaden hadde fortjent det!“ sier Evina Justrud. „Han hadde endel tilgode av ham Martin Rønningen, da han døde. Og ikke før hadde de fåt ham Martin i Jorda, så kommer Hosmestaden og eksikverer hos hende Matja. Så at han Olai dængte ham for det, det holdt jeg da rigtig med ham i!“

Beate ser strængt på hende.

„Det kunde være stygt nok av Hosmestaden. Men du vet da, det står, at du skal samle gloende Kul på din Fiendes Hoved."

Evina slår ut med Hånden:

„Å skitt!"

Per smiler lunt og nedladende:

„Ånei! Kjender jeg ham Olai Dammen rett, så gjør ikke den Karen stort av Medlidenhet med nogen. Nei han fik en god Anledning til å klå Hosmestaden, han!"

Marte kommer ind igjen — lys og fornøid, håndhilser på etpar av dem hun ikke har truffet før, snakker litt med etpar av de andre.

„Å jo Takk — hun er meget bedre nå," svarer hun nogen, som spør efter Moren.

Men Beate og Per Jonstajet er kommet bort i en Krok for sig og står og halvhvisker sammen.

„Er det blit no mer av det, som var

mellem hende Marte her og han Olai, nå da?" spør Beate.

Per rister på Hodet:

„Ja — det er det nok, efter hvad Folk sier."

„Du skulde aldrig ha hørt så galt! Jeg skjønner ikke, hvordan hun Marte, som er en så pen og bra Jente, har kunnet falde ind på no slikt."

Per rister på Hodet.

Beate blir ved:

„Et slikt Vrak til Kar som han Olai da!"

„Det var vel i den Tiden han var Tjenestgut her, det vart, da vel."

„Ja, det er rigtig forsætt! Du vet, han er staus og pen å se på, han Olai. For sig er han også."

„Ja, det forstår sig!" forsikrer Per. „Dér er det Hugu, naar det bare var blit brukt paa rette Måten. Det er rigtig Synd, åssen Menneskja kan gå sta og kaste sig bort!"

Oline Masstajet er også kommet borttil.

„Jeg hører dere driver og taler på hende

Marte og han Olai. Ja er ikke slikt for gæli da!"

Evina er også kommet — bli og rund.

„Å, det synes jeg ikke kunde være så fælt galt. Han er en pen Gut, han Olai!"

Da spiler Oline Øinene op av Forundring.

„Du må da betænke, så bra Folk, som han Nikolai og hun Berte er! Og så skulde få no slikt til Svigersøn da!"

„Han!" sier Evina. „Det er en drivendes Kar det. Han driver opi Østerdalen på Fløting og Hugging og tjener store Penger. Og har du set, hvad Dammen er blit for en Gard, siden han fik no å si der. Nye pene Huser er det blit, og Åker er det brøti. Nei, hadde all Ungdommen i Bygden været så drivendes som han Olai, da var det ingen Sak. At han drikker litt og slås litt, når det falder sig slik, det er kanske ikke bra. Men det går nok av ham. Ellers for det, så har han vørti likere, siden han er begyndt å fri åt hende Marte."

Beate blåser:

„Ja, jeg vil nå se, hvorlænge den Braheta varer, jeg da! Til han vel har fåt hende Marte kanske!"

„Nei, hvis det hadde blit no av, så vilde jeg rigtig hat vondt av dem på Nyset," sier Oline.

„Ja, nå blir det da ikke no av det da," sier Per. Og han blir medett andægtig: „Ja, Herrens Veie er uransagelige for os Mennesker, og hans Stier forunderlige."

De andre sukker.

Per blir ved:

„Hans Måter å hjælpe sine på kan være de besynderligste. Jeg tror nå, han har gjort han Olai til Morder, netop for å redde Nysetfolket fra den Ulykken, at hun Marte skulde få ham, jeg da."

Johan Loft kommer borttil, står og trykker sin skindbetrukkne — han har hørt de siste Ord, men vet ikke, hvad de dreier sig om.

„Takk og Lov og Pris — Herrens Navn være lovet!" sier han.

Mens de har drevet og snakket, er der hele Tiden kommet flere. Så Stuen er blit på det nærmeste fuld av Folk.

Marte har tat over Kaffeskjænkningen efter Mor sin. Hun driver frisk og rød og fornøid og har det trabelt. Lyer ut til Moren, når hun har en liten Stund, og kan fortælle, at jo Takk, hun er næsten bra att nå, når nogen spør hende.

Og Folkene sprer sig i små Klynger, som tales ved lågmælt og stillfærdig. Men rettsomdeter er der nogen som står og hvisker sammen og ser interessert bort på Marte.

Da kommer en av Mændene ind igjen efter et lite Æren ute.

„Nå kjem dom — han Nikolai og han Syversen!“

Der kommer ny Fart i dem, som er inde. Nogen går ut for å se efter dem også.

Marte sørger for ny Kaffe på Kanden.

Litt efter kommer de ind — Syversen først, tynd og reiseklædd med taffset svart

Bukkeskjægg. Da han får av sig, er han i sort fin Bonjour og har hvit Krave og Mansjetter. Han smiler og bukker faderlig til alle Sider. Og de, som er inde, skubber sig frem for å få håndhilse. Nikolai kommer efter, gråklædd og alvorlig. Alle lægger Mærke til, at han ser mer end almindelig blek og medtat ut ikvæld. Øinene flakker utryggt fra den ene til den andre. Også ham kommer de og håndhilser på.

Da Per Jonstajet kommer borttil, begynder han straks å fortælle:

„Ja nå er Morderen fønnin da!"

Der går en urolig Trækkning over Nikolai, og han svarer, somom han vil skyve det fra sig:

„Ja — jeg vet det!"

Syversen kommer borttil. Han står og stryker Hænderne over hverandre, rister beklagende på Hodet.

„Ja, det er da en sørgelig Historie — en sørgelig Historie! Og så en ganske ung Gut, hører jeg."

Per Jonstajet høres også beklagende ut:

„Ja, han er ikke gammel Karen."

Marte kommer og byr Kaffe.

Syversen håndhilser på hende.

„Takk, kjære Barn! Takk, kjære Barn!" Han sætter sig, og Per Jonstajet følger med. De blir ved å tale om Mordet.

Nikolai blir stående igjen mitt frempå Gulvet — står for sig selv og stirrer frem for sig.

Da vinker Syversen.

„Ja. — Ja jeg kommer straks — jeg skal bare —" Nikolai går stille ut.

Først driver han omkring på Gården litt. Det er blit helt mørkt ute, og der er Issvull og Tæle paa Bakken. Himlen hænger lågt med svarte Regnværsskyer.

Han blir stående på Gårdsplassen, underlig tilmote. Så driver han ned bak Uthusbygningerne — utover Jordene.

Han stanser. Står og ser ned på Gården. Den som kunde slippe å gå derned ikvæld!

Han driver omkring uten Mål — frem og tilbake i Mørket.

Dér ser han, at det driver og kommer Folk til Opbyggelsen — de glir som svarte Skygger op gjennem Gutuen, fremover Gården. Somme har Lykt med sig — det flammer og flakker i Takt med det de går. Alle styrer de mot Svaldøren, og han skimter dem i Lysningen indenfor den åpne Dør.

End om han gik sin Vei — — og aldrig kom att mer!

Han blir stående og se og se ned på Gården. Og der farer en Skog av rare Tanker gjennem ham.

End om han ikke kom att mer!

Den lå der så gammeldags og rar, Gården, med gamle svarte Huser, som så ut, somom de kunde falde sammen, når det var. Den lå der halvt gjemt av tung mørk Granskog, og det lyste fra de firkantede Vinduer — glimtvis gjennem Træme, eftersom han gik. Armt og krankt var det dernede, men jamen var det underlig å tænke på det. De hadde lagt igjen meget Arbeide der, han og Berte.

Berte —!

— — —

Det var vel ikke anden Råd, han fik gå ned igjen!

Der står mange Folk på Gården, da han kommer fremover, og der er flere indi Gangen — de står og snakker non Ord sammen, før de går ind. Non av dem kommer bort og håndhilser, da de får se Nikolai.

Da kommer Marte ut fra Øststuen — blek og forstyrret å se på. Hun får se Faren. Kaster sig om Knærne på ham.

„Å Far! Far! — det er du, som har —! Å, jeg vet det — det er du — du!"

Han blir stående blek, tar sig etpar Gange til Hodet, ser underlig på Datteren. Mumler usikkert, så det næsten ikke høres:

„Er du fra Vettet — Jente! — — Hvad — hvad er det du — mener!"

Hun reiser sig blek i Ansigtet, ser ham en Stund ind i Øinene med et forstyrret, opspilet Blikk. Så styrter hun ut.

Han står og ser efter hende. Det er, somom det vil gi efter i Knærne. Og han synes alle ser så rart på ham.

Så tar han sig kraftig sammen og går ind i Opbyggelsesstuen, somom ingenting var.

Det er langt paa Natt. Alt Opbyggelsesfolket er gåt hver til sig for længe siden. Husene paa Nyset ligger svarte, stille og tegner sig skarpt mot en kjølig halvlys Natthimmel.

Skogen staar tung og mørk til alle Sider og suser smått i kjølig Luft. Over Trætopperne dernede kan en endnu se et enkelt Lys, som blinker matt og stillt langt nedi selve Hovedbygden. Og fjærnt, fjærnt høres Målet på ei Bikkje, som da aldrig i Evighet vil gi sig.

Ned over Nysetjordet kommer en ung spædbyggd Jente. Sommetider fort, fort — næsten løpende — sommetider sagte, somom hun gruer sig for å gå længer. Hun er barhodet og i hvitt Opvartnings-

forklæ, og Håret står hende lyst og bustet om Panden.

Hun stanser! Lyer!

Det høres da mest ut, somom nogen går på Issvullet nedpå Gården?

Hun tar non Skritt til. Stanser påny. Står og ser nedover.

Der ser hun tydelig et Kvindfolk ved Hjørnet av Stugubygningen! Hun står stille og ser opover mot Skogen. Nu går hun sagte bortover til Gangdøren. Marte hører hende på Trammen. Litt efter går Gangdøren op — det griner litt i Hængslerne. Den blir lukket sagte, så det næsten ikke høres.

Så blir det stillt.

Stakkars a Mor!

Nu ser hun, at det lyser litt i Kammerset — bare såvidt det blir røtt på Gardinet. Dér blev det mørkt igjen. Der går nogen med et Lys gjennem de andre Rummene. Så blir det lyst i Kammerset påny.

Marte skynder sig nedover. Nei dette skjønner hun da ikke.

Da går Gangdøren atter op. Og Moren kommer glidende ut gjennem Dørsprækken.

Hun blir stående undren, da hun får se Datteren.

„Men er du ute nå da, Marte?“ spør hun næsten bebreidende. „Ja, det er sandt, de drev og spurte så efter dig på Opbyggelsen.“

„Hvad er det du gjør ute nå da, Mor?“

„Å, jeg ser efter Far din jeg, Bån!“

Marte blir stående stille og rar uten å svare. Det blir ikke sagt no på en Stund.

Da gjør Moren Stemmen sin mere likegyldig.

„Jeg skjønner ikke, hvor det kan være blit av Far din!“

Heller ikke det finder Datteren no å svare på. Og der går atter en Stund, uten at der blir sagt no.

Moren står bekymret med Hænderne indtullet i Forklædet.

„Ja ja!“ sukker hun halvhøit og snur sig for å gå ind igjen.

„Hvor har du været henne da, Marte?" spør hun igjen. „I all Kvæld," lægger hun til.

Marte følger hende ind. Hun svarer ikke straks.

„Jeg har været sta og prøvd å træffe ham Olai," sier hun så — fast.

Det gir et Sætt i Moren! — hun stirrer paa Datteren med et rart Blikk.

Og Marte står der blek i Skjæret fra den vesle Lampen bortpå Skiven. Hun er likesom vokset, der hun står, og hun knytter Hænderne krampagtig nedmed sig.

„Det er han Far, som har gjort det," sier hun så.

Moren går tilbars med et Rykk, stirrer Datteren vettskræmt ind i Ansigtet, får ikke sagt no på en lang Stund.

„Hvad er det — Far din har — gjort?" stammer hun endelig hæs — hun står og holder sig i en Stolkarm.

Marte står som før, ser hende fast i Øinene.

„Det, de skylder ham Olai for!"

Moren likesom siger ihop.

„Ånei men Bån, Bån! — du får da ikke si no slikt om Far din!“ Hun kommer sig bort til Sengen, griper om Stolpen med begge Hænder. Hulker.

„Nei, jeg skjønner ikke, åssen du kan si no slikt om Far din!“ kommer det om en Stund.

Datteren står som før.

„Jeg har skjønt det — like siden den Morgenen. Den Morgenen da han Even Bækkhagan var her og fortalte, at Smestaden hadde vørti borte.“

Moren vrir sig.

„Nei men Bån, Bån!“ Hun siger iknæ nedmed Sengen, stønner halvkvalt: „Nei men Bån, Bån!“

Datteren står og ser på hende, skjælv i Knærne — sår av Anger over, hvad hun har gjort.

Da farer Moren op — næsten somom hun skulde være avsindig — bort og griper hende over Armene med begge Hænder. Det kjendes som Jernklør.

„Traff du ham Olai?! Svar mig! Traff du ham!"

Datteren er rent rædd.

„Nei. Han var paa Hugging."

Moren holder hende fast.

„Du får aldrig si no slikt — åt noget Menneske! — Marte! — Hører du!"

Datteren ser hende ind i Ansigtet med store svarte Øine — stivt og rart. Svarer ikke.

Moren holder endda fastere, skriker i Angst:

„Hører du — Marte!"

Marte står og skjælver, ser Moren stivt i Øinene som før. Hvisker næsten brutt:

„Jeg lyt si det — Mor!"

Endnu en Stund står hun og ser Moren i Øinene. Så begynder hun å gråte.

„Jeg — jeg vet vel — det, dere aldrig har likt det, men — jeg holder av ham Olai — å så mye mer end av nogen anden i Verden! Han er mye bedre, end de gjør ham til —"

Moren ser på hende med store rædde Øine.

„Men Far din da, Bån! Du får da hugse på, det er din egen Far!"

Datteren slår ut i Været med Hånden — fortvilet.

„Det hjælper ikke det!"

Moren synker sammen på en Stol. Datteren kaster sig ned, med Hodet i Fanget hendes.

„Å Mor! — Mor!" Hun gråter — gråter, somom Brystet skulde vrænges — længe, længe. Og Moren stryker og stryker hende — over Hodet, Skuldrene og Ryggen. Hun gråter, hun også — stillt og sårt, og Tårerne falder nedover Datteren.

Om en Stund begynder Moren å tale igjen — stille, sørgmodig og med lange Mellemrum for hver Sætning. Og hun blir ved å stryke Datteren over Hodet:

„Du holder da av Far din — gjør du ikke det, Bån?"

Det rykker i Datterens Skuldre.

„Jo."

„Du vet da, hvor snill han har været støtt — ved os alle sammen. — Det har da ikke været den Tingen, han har sparet sig for, når det har været dere og mig om å gjøre. — Slitt og stridd har han gjort — både sent og tidlig, forat vi skulde ha det godt og ikke feile nogenting. — Han har ikke tænkt på sig selv, ser du. — — Å, det er ingen, som kan sætte sig ind i, hvad han har hat å tas med! — — Agtet og avholdt er han som få mellem Folk i Bygden òg. Alle tænker vel om ham Nikolai. — Og det har de da Grund til — han har prøvd å gjøre det så godt, han har kunnet støtt — for alle. — — Men mest for os."

Hun sitter og rugger sig frem og tilbars.

„Skulde nu dette komme på — —"

Datteren farer til! Men lægger sig straks ned igjen med Hodet i Fanget på Moren — gråter og vrir sig.

„Ja men! — Ånei, ånei!"

Moren stryker hende lindt.

„Du er så ung du, Bån. Du glemmer nok han Olai. Det er det beste for dig òg. Du vet, det er ikke stort sæten — i den Alderen —"

Da springer Datteren op! Skriker:

„Nei! — å aldrig i Livet, Mor!" Hun kaster sig grue i Sengen. Hulker.

„Ånei! aldrig! — aldrig!"

Moren går efter — stille — rådløs. Sætter sig på Sengekanten hos hende.

„Du får komme hau, at Far din blir sittende på Straff, sålænge han lever, han, hvisom dette kommer op," sier hun om en Stund. „Åssen skal det gå os da, tror du!"

Marte ligger litt. Så tar hun til å hulke igjen.

„Ja men det kommer han til, han Olai òg!" Hun strigråter. Jamrer sig. „Ånei, ånei!"

Moren prøver å få hende roligere:

„Du vet det, han Olai kan få bevist det, han er uskyldig han, ser du. Når han

bare fortæller, hvor han har været henne den Natten, han så."

„Ånei da! — det er slett ikke sagt!"

„Og så vet du det — det var slett ikke bra, om du hadde fåt ham Olai heller — en som både drikker og spiller."

„Nei, han gjør ikke det nå længer! Han er så bra som nogen! Og jeg er gla i ham — jeg er så gla i ham! Ånei — Mor!"

Moren sitter hjælpeløs.

„End om det nå er han Olai, som har gjort det likevel da?" prøver hun om litt — spakfærdig.

Da reiser Datteren sig halvt op i Sengen, brått, ser hende kvasst i Øinene:

„Ånei men Mor! Dette trodde jeg, du holdt dig for god til!"

Og Moren blir sittende endda mer hjælpeløs — hun blir avvekslende rød av Skam og blek av Rædsel, som hun sitter der over Datteren og ikke vet, hvad hun skal si eller gjøre.

„Åsså dette Hykleriet da!" reiser Datteren sig brått.

Moren rister på Hodet tungt.

„Tror du Far din gjorde det da, hvis han ikke var nøtt til det! Å, Barnet mit, jeg har set, hvordan Far din har lidd, jeg, når han har løtti ståt frem på Møter!" Hun gråter, vrir Hænderne, rugger sig frem og tilbars, frem og tilbars. „Jeg har set, hvordan han har lidd i all denne Tiden, jeg, Bån. Det er ingen, som tror, hvordan han har det!"

Datteren sitter halvt opreist i Sengen og ser på hende med store tåreblanke Øine.

Moren blir ved:

„Bån, Bån! Skån Far din! Tror du han hadde gjort dette, dersom han ikke hadde rotet sig opi formeget for vor Skyld! Til mig har han aldrig nævnt et Ord. Men jeg skjønner så godt, åssen det har sig. Jeg skjønner det så vel, så vel!" Hun sitter og gråter stille. „Og jeg har kanske

lidd likeså meget som han — om ingen har skjønt det."

Marte har aket sig nærmere og nærmere til Moren — nu lægger hun Armene om Halsen hendes — først den ene, så den andre, og bøier Hodet sit helt ind til hendes.

„Å Mor, Mor — kjære Mor!"

Og de to — Mor og Datter — gråter stillt og længe med Hoderne tætt til hverandre.

Da hører de Skritt på Issvullet på Gården — tunge Skritt, som kommer opover til Stubygningen.

Datteren farer til, ser skræmt på Moren.

„Det er bare Far din," beroliger Moren.

Martes Øine står store og underlige.

„Du! Du, jeg er rædd han Far, jeg Mor."

Moren rister på Hodet, stillt og sårt.

„Bån, Bån!"

Det er en vakker Solskins Dag, og det skinner i Søleputter og brånende Issvull opover Veien. Hestemøkken ligger gulbrun og sprø og tørker mellem Slasporene fra ivinter. Sneflækkerne her og der i Veikanten og på Jordene opover glittrer, så en rent får vondt i Øinene av å se på dem. Bortover Bygden skinner det røtt i alle Ruter som vender mot Solen — mest somom det skulde være Brand i dem. Og Granskogen står tung og taus og anger av Vår, som kommer.

Opover Bygden går fire Karer i rask Marsch. De har alle Kræmmervarer å bære — på Ryggen, under Armen eller i Hånden. De jærnslåtte Hæler på Langstøvlerne tramper viljefast på Issvullet, og de skravler, så det høres lang Vei.

„Ja, idag reiser de vel med han Olai da," sier Kristian Rønningen.

„Jaså — gjør de dėt."

„De reiste opover idag, så jeg — Lensmandskara."

„Jeg synes det har været på Tal så længe jeg, så det er rart, han ikke har rømt."

Elling Meningen spytter en lang brun Stråle:

„Å, det er en frækk Fan! Han tror han skal få vridd sig fra det, han!"

„Å — det nytter vel ikke for ham å nægte," mener Bernt Krullerstugun. „Det var flere end han Johan Mugrud, som så ham den Natten."

„Men han fortæller, han hadde været sta og skøti Elg."

Bernt Millom får fule Skrukker i Øiekrokene:

„Ja, det var nok den rette Elgen han skaut! — Dengangen."

„Det vart ulovendes det da."

„Ja. Han tar på sig det, da ma."

Elling Meningen spytter.

„Ja, jadden hadde han skøti Elg!"

„Men Børse hadde han ikke brukt på Smestaden. De hadde ikke fundet nogen Kule i ham."

„Det går an å bruke den andre Enden på den også."

„Ja, det er en vittløftig Kar, den Olaien!"

„Ja, han er nok ikke så bask!"

„Men jeg hadde neggu ikke trodd, han var slik, han vilde dræpe Folk."

„Nei, det kunde ikke jeg trodd heller. Det var da ganske godt Gemyt i ham. Om han drakk litt og slog Folk fordærvet i Fylla, så var det ikke sagt, det var så ille ment."

Bernt Millom spytter:

„Det var vel ikke rigtig Folk, han dræpte denne Gangen heller. Jeg har nå aldrig regnet Smestaden til Folk. Det var vel etslags fredet Dyr — om det ikke akkurat var Elg."

„Men neiden om jeg tror, han er god

for å få vridd sig fra det lell," sier Kristian Rønningen.

Bernt Millom blunker:

„Ja, hvad mener du, Nikolai? Du er da jussom av Slægten du — skal bli."

Nikolai Nyset har hele Tiden gåt alvorlig og ikke sagt noget. Han svarer bestemt — litt lågmælt:

„Det er ingen, som får mig til å tro, at det er han Olai, som har gjort det!"

De andre ser forundret på ham.

„Jaså — ikke det!"

„Nei," sier Nikolai, „han var ikke slik, så en kom til å tro ham til slikt."

„Ja, du kjender ham vel du, som har hat ham til Tjenestgut."

„Jeg likte ham godt jeg," blir Nikolai ved. „Han var ærlig og real å ha med å gjøre. Han kunde nok gjøre Kanaljestreker, men no akkurat gæli så jeg aldrig av ham. Arbeidet gjorde han for fire i den Tiden han var hos mig. Og lurte sig aldrig unna en Økt, om han kunde ha aldrig så god

Anledning til det. Og han var da så bange for å gjøre et Dyr no vondt, han, så det skulde være rart, om han var godfor å dræpe et Menneske." Og Nikolai snakker videre om dette — rigtig somom det gjælder for ham å få bevist, at Olai er uskyldig.

De fule Skrukker i Øiekrokene på Bernt Millom er kommet igjen.

„Ja, men de sier, at du ikke skal ha været no så framifrå lykkelig for å få ham til Svigersøn."

Nikolai kræmter litt brydd:

„Det har ikke jeg sagt."

Det durer av nogen, som kjører, opi Engelstadbakken, litt efter kommer en Trillskyss frem i Veisvingen.

„Der er de, Gut!" sier Elling Meningen.

Skyssen kommer i fuld Fart nedover. Det skinner på Lensmandens Knapper og Snorer av lang Lei. Han hilser med Luen, idet han drar forbi. Olai sat høi og alvorlig ved Siden av ham — han var kanske litt blekere end almindelig.

Karene blir stående og se efter Skyssen. Et besynderlig Alvor har tat dem.

Men Nikolai er blit så skjælven og rar — uten at han rigtig vet det selv, har han tat et Skritt efter. Og da de andre er begyndt å gå, står han endda og stirrer den Veien, Skyssen drog.

Det var mange Folk, som var på Hjemveien fra Stationen idag.

De kom i store Flokker, de kom to og to. Der kom Reisekjærrer så fulde av Folk, som det var Råd å få dem, der kom Karioler med så mange, som var Kar om å få hængt sig på. En fuldpakket Trille slang også nu og da. Men de skulde fordetmeste ikke så langt som opi Åsbygden — for déropi var det ikke mange, som var så velstående, de hadde Trille.

Det så ut, somom hele Bygden hadde været i Byen idag. Gamle Folk, såvelsom unge, Kvindfolk som Karer. Unggutter var fulde og drev og holdt Leven efter Veien, og Literflaskerne blev dratt op av Lommen og brukt rett som det var. Hele Flokker

av unge Jenter gik stille og alvorlige og sa ikke stort.

Det var Vår i Luften. Lummert og varmt. På Trærne langs Veien var der alt begyndt å skyte små Knopper frem, Vikjærene var gule av „Katter". Og Lauvskogen stod ung og fin overalt med et tyndt Flor av Lysegrønt over sig. På alle Jorder lå Pløiinger og vendte den féte Jord i Været, og Bækkerne gurglet fulde av tykkt lysegrønt Vand. Over all Bygden anget der Groe i næsten sommerlig varm Ettermiddagssol.

Nikolai Nyset kom gående ganske for sig selv. Han gik stur og rar med bøiet Hode. Hilste stutt, når nogen hilste på ham, idet de gik forbi, glemte næsten å svare, når nogen talte non Ord til ham i Farten.

Men de var så vant til, at han Nikolai Nyset var slik.

Bernt Millom og Even Skjeset nådde ham igjen — i ny Akekjærre med en liten blakk Nordfjording foran.

„Sætt dig opi nå, Nikolai, skal du få ake," ropte Bernt.

„Å Takk!" Nikolai steg opi.

„Du har været sta og vidnet, så jeg."

„Ja."

„Det vart på Livstid."

„Ja det vart det."

De kjørte en Stund, uten at der blev sagt no, Even Skjeset sat og dinglet med Hodet og sang litt.

Så kom de op gjennem en Skogtapp, og der var ingen Folk foran eller bak.

Bernt sat og så sig om.

„Her tar vi os jaggu en Dram!" Han fik frem Literflasken.

„Å, du tar nok en liten en, du òg!" Han holdt Flasken frem til Nikolai.

Nikolai bare ristet på Hodet.

Men Bernt drev på:

„Å, en liten Knært gjør da ingen skapendes Tingen! Ta nå!"

Nikolai smilte et sårt, næsten undselig Smil. Så tok han Flasken og drakk en god Slurk.

„Vi sier ikke no om det, vi," sier Even.

Det svarer ikke Nikolai no på.

Bernt korker Flasken.

„Han var lei til å forsvare sig."

Even ler:

„Jaggu var han lei til å forsvare sig. Hadde ikke Mugruden været så."

„Ja da spørs det, åssen det hadde gåt. Å han er en utspikkulert Kar, den Olaien! Den Elgen hadde han skøti, bare for å ha no å skylde på, om no skulde komme på, den, ser du!"

„Han tror nok, han skal renvaske sig endnå, han!"

„He he!"

Bernt vender sig om til Nikolai.

„Du hadde ikke rigtig så god Tro om ham, du heller nå, som sist vi taltes ved, hørte jeg?"

Nikolai kræmter litt brydd, ser ned. Svarer ikke no større.

Bernt blir ved:

„Var han nå så fælt bra i alle Deler, da han var hos dig da?"

Nikolai er litt lågmælt:

„Hm —. Jeg begyndte å skjønne, det vart borte et og andet — Penger og —"

Even rister på Hodet:

„Ja, det er vist flere, som har skjønt det, der han Olai har færdes!"

Flasken blir bydd rundt en Gang til og Nikolai drikker nu også.

„Ja, det er rigtig både Spott og Skam, at slikt skal hænde i vor Tid," sier han. Han blir rød i Hodet og pratsom, og det er ikke Måte på alt det gale han vet å fortælle om Olai.

Da han går ned Gutuen til Nyset, er det ikke fritt for han slænger litt, og han er blek som et Laken i Ansigtet.

Berte står på Trammen, da han kommer. Hun ser underlig på ham. Da kjender hun Brændvinsosen! Hun slår Hænderne ihop:

„Ånei men Nikolai!"

Hun går efter ham ind:

„Og så her, som det skal være Opbyggelse ikvæld da!"

Han rister på sig:

„Det gir jeg den Svarte!" Han siger ned på en Stol.

Hun blir stående mitt frempå Gulvet. Stirrer på ham med store forskræmte Øine.

Da ser han op rasende.

„Hvad Fan er det du siper efter!" Dermed så reiser han sig, går hen og gir hende et Drag under Øret.

Hun står og ser på ham et Øieblik — forundret, næsten somom hun ikke kan tro, det er skedd. Så begynder hun å gråte — sætter sig og gråter sårt og længe.

Han er blit helt ædru! Går etpar Ganger frem og tilbars på Gulvet, stille og rar. Så kommer han like bort til hende, står over hende — rådvild — hjælpeløs.

„Å Berte mi!" Han er sår og ru i Målet. Stryker hende over Håret — fort, somom han er skamfuld over å gjøre det.

Dermed stryker han ut.

Der sat stuvende fuldt av Unggutter både i Kjøkkenet og i det store Rummet ved Siden av, som de brukte til Kaffestue, i Arbeiderlokalet i Åsbygden. Rundt de to lange Border var der Kortspillag efter Kortspillag med Knakkling i Bordet og høie Utrop, hvergang nogen tapte eller vandt. Ellers sat de næsten på hverandre, eller stod fremover Gulvet og så på.

De fleste var helgklædte og hadde Literflasker i fillet Gråpapir stikkende op av Lommen. For de hadde samlet sig her, efterat de var kommet igjen fra Byen idag.

Og Rummene var gråblå av Tobaksrøk, og det surret og summet av høimælte Stemmer, så en næsten ikke kunde høre Mands Mål. Her og der svivet en fuld

Unggut frem mellem de andre, skumpet sig Vei, spyttet seigt og mumlet et eller andet for sig selv. Hodet hang slappt nedover Bringen, Øinene stod sløve i Skallen, Benene hadde tat Sîg i Knærne. Et andet Sted skrek en op og var mye til Kar.

Litt efter litt var de begyndt å klumpe sig sammen om en bestemt Bordende. Der kom fler og fler, så de tilslutt stod tætt som en Mur. Og indi Ringen skrek de og huserte — det bredte sig utover helt til de bakerste, så det blev et øredøvende Leven. — „Ja det gjør vi!“ — „Ja det gjør vi!“ De skrek og lo omhinanden.

Og så bar det litt efter litt mot Døren med alle sammen.

Da de siste stængte Døren efter sig, sat der bare nogen ældre arbeidsklædte Karer igjen. De bare ristet litt på Hodet, lo — mens de blandte Kortene, gav og spillte videre.

Det blev aldeles stillt efter dem, som drog.

Men ute træffer de flere, og de ser å få dem med sig:

„Bli med til Nyset da, Kara!"

„Hvad skal vi der da?"

„Det er Læsarmøte der ikvæld — vet dere ikke det da!"

„Vi skal slagte dem!"

„Det kan ikke være no fortidlig, vi ser åt å få dræpt disse Læserne!"

„De tar bort alle Jenterne for os!"

„Skjæmmer bort dem!"

„Det fins snart ikke ei eneste Jente i Bygden, minner hun går og hænger med Hodet."

„Det blir ikke no att åt os."

„Vi river ned Huset for dem!"

„Vi kaster ut Glasa!"

„Vi går ind og skjærer av dem Ørene!"

„Ja dette Læserpakket skal vi rydde Bygden for!"

„Vi får begynde med ham Nikolai."

„Vi bruker det lange Snyteskaftet hans Per Jonstajet å hænge op de andre i."

„Og så korsfæster vi ham Johan Loft slik som de gjorde med St. Peter!"

„Da lyt Bjønnstadbergeren være Røveren på Korset!"

„Kvindfolka sætter vi Varme på Håret til!"

Det bærer i rask Marsch under Huj og Sang og Latter — opover Veien til Nyset.

På Nyset er der laget istand til Opbyggelse som sist. Endel av de foretrukkne har sittet sammen og drukket Kaffe i Øststuen som da.

Nu sitter der fullt av Folk i Storstuen — både på Bænkene fremover Gulvet og på dem langs Væggene. Stille og andægtige sitter de og ser opover til Bordet, der han Syversen sitter — de bare venter på, at han skal begynde. Og Syversen sitter med Hodet støttet lett mot det ytterste av Tommel- og Pekefingeren og læser i en nymoderne skindbetrukken Bibel. Han sitter stille, bare sukker engang imellem, somom han ber. Nu og da kaster han et Blikk nedover Stuen.

Døren står oppe helt ut, og det anger frisk vårlig Luft ind gjennem Rummet. Det

lyser kvældslig dæmpet fra Vinduerne, så det næsten er mørkt i Krokerne.

Endnu driver der og kommer en og anden — de glir stillfærdig ind, sætter sig på den første ledige Plass, eller blir stående nede ved Døren.

Syversen vinker venlig.

„Værsågod — det er bedre Plass her fremme."

Og de, som står ved Døren, ser opover og på hverandre litt undselige, flytter på sig litt — usikkert — men blir stående, der de stod.

Da er der en, som tar Mot til sig — han klamper trygg opover og sætter sig på den tomme første Bænk. Og da de andre ser det, følger de efter som en hel liten Folkevandring.

Det blir stillt igjen — litt efter litt — det er bare en og anden som kræmter tyndt og forsigtig.

Da reiser Syversen sig. Han blar litt frem og tilbars i en Sangbok. Så kræmter

han etpar Gange, ser sig om i Stuen, stryker sig over sit sorte Bukkeskjægg.

„Hm — ja, kjære Søstre og Brødre! Vi skal i Jesu Navn begynde å synge Nummer 81 i den her lille Sangboken: „Hjælp os du at Veien finde."

Der blir kræmtet og kræmtet nedover Bænkene. Man blader i Sangbøker, letter på sig og kræmter igjen.

Endelig tar en tynd kvinkende Kvindfolkstemme fatt — lavmælt og forsigtig — flere slutter sig til, og litt efter litt lyder Sangen tung og seig gjennem Stuen.

Det blir forunderlig stillt, da den er slutt.

Så reiser Syversen sig atter. Ser sig om blandt dem som er tilstede.

„Er ikke Broder Nikolai her?"

De ser sig om i Stuen. Mange Hoder vender sig mot den åpne Kammersdør, en vinker dit. Det blir atter stillt en Stund. Alle ser mot Kammersdøren.

Endelig kommer Nikolai Nyset frem —

han kommer sent og klampende, somom han rigtig gruer sig, ser ned hele Tiden.

Syversen nikker til ham.

„Ja — så vil Broder Nikolai læse et litet Guds Ord og be Gud velsigne dette Møte for os." Han sætter sig, folder Hænderne over Maven.

Nikolai er kommet helt frem til Bordet. Han tar Bibelen, som ligger der og begynder å blade — blader og blader — frem og tilbake flere Gange. Han rister på Hånden, får Ansigtet længer og længer ned i Bibelen. Blir likesom forvildet, tar sig etpar Gange til Hodet. En Gang snur han sig til Syversen, somom han vil si no. Men ombestemmer sig, begynder å blade igjen.

Og Folk sitter og venter — det går en hel Evighet i ventende Stillhet. Det begynder å gå rundt for ham.

Nede ved Kammersdøren sitter Berte. Hun sitter og ser på ham — blek og underlig. Bak hende kommer Marte frem — hun ser rædd ut, hun også.

Og Folk begynder å se på hverandre.

Endelig begynder han — lågmælt og fremmed i Stemmen. Han læser etpar Vers, uten selv å vite, hvad han læser. Så ber han en Bøn — stammende — usikkert.

Da han endelig har fåt sagt Amen siger han bortover til en Bænk og sætter sig — rent somom han skulde ha lagt av sig en stor Børe. Men han blev sittende og se i Gulvet hele Tiden.

Nei så besynderlig han Nikolai Nyset var ikvæld da! Slik hadde da ingen set ham før —?

Men Berte sitter der nede ved Kammersdøren og ser opover til den bøide Rygg — langt og sørgmodig.

Syversen har begyndt sin Præken. I Førstningen går den også litt trått. Og Folk er mest optat av å se opover til Nikolai — se og undres. Men litt efter litt præker Syversen sig varm, der kommer mere Kraft og Inderlighet i Stemmen. Og de, som er tilstede blir revet mer og mer med.

Han taler om den store Dag, da alle

Guds Barn skal møtes hinsides Dødsfloden. Da der ingen Sorger skal være mer, og alle Bekymringer for de jordiske Ting er veiret hen som Dugg for Solen. Måtte vi alle sammen som er tilstede her i Kvæld, stå frelst for Lammet og Tronen da! Måtte ingen savnes! Du Far, som har en Søn eller Datter, som er på de uretfærdiges Vei, bed — bed, at I må møtes da! Du Hustru, som har en uomvendt Mand, virk på ham, at du kan træffe ham igjen dér. Du Mand, som har en Hustru, som tilhører Guds Menighet på Jorden, mens du selv går iblinde påvei dit, hvor der er Gråt og Tænders Gnidsel, kom, kom, at du ikke skal stå og se, at hun går frelst ind til Guds Herlighet, mens du selv må stå utenfor og ikke blir lukket ind!

Mange gråt. Kvindfolk snufset og tørket Næsen. Andre så op mot Taket med store Øine, som strålte av indre Lykke, sukket, bad og takket halvhøit.

Bare Nikolai sat som før, stirret i Gulvet.

De sang en Sang, og han blev ved å sitte like ens. Det var som en stor grå bøiet Rygg, som sat uanfægtet av alt, som gik for sig omkring.

Da reiser Berte sig. Hun står først litt usikker og ser opover til ham den ene Gangen efter den andre. Så går hun stillt opover mellem Bænkeraderne. Hun kommer frem til Bænkenden, der han sitter. Sætter sig ned ved Siden av ham — bare sitter der.

Han gjør Plass — uten å rette sig, uten egentlig å se på hende.

Endnu en Stund sitter han som før. Der er bare kommet noget varmere i Øinene, det rykker litt ved Mundvikerne. Så løfter han Hånden litt, stryker den ganske sagte over hendes. Men bare et Øieblikk — så tar han den til sig igjen. Blir sittende og stirre ned for sig.

Men Berte kjendte, hvorledes hans Hånd skalv, idet den kom nær hendes. Hun sat og så og så på ham, stille og underlig. Så la hun sin Hånd over hans—lindt og godt.

Og der var blit så stillt, så stillt omkring dem.

Da letter han litt på sig — somom han vil reise sig. Men kommer ikke helt op — sætter sig ned igjen som før.

Berte ser på ham.

Syversen finder op i Bogen og foreslår en Sang. Den blir sungen — først av nogen få. Men litt efter litt blir de andre med, og den stiger varm og fuldtonende gjennem Rummet. Og Johan Loft spiller på Gitar til.

Efter Sangen reiser en ung Gut sig. Han vil bare fortælle — og hans Øine stråler — hvor godt det er å høre til den frelste Skare på Jorden. Før var han et fælt Menneske, som både drakk og slos, og alle de Pengene han tjente, spillte han bort i Kortspill. Nu har han fåt Fred med Gud, og han er med av dem, som skal stå frelst for Lammet og Kronen, når den store Dagen kommer, som Syversen talte om ista. Han vil be alle dem, som sitter her ikvæld og

er på Syndens Vei, å søke Frelsen idag — før det blir forsent.

Og de andre sier Amen.

Flere reiser sig og sier omtrent det samme som Ungguttien. Indimellem blir der sunget Sanger og bedt Bønner. Overalt stråler lykkelige Øine, varme betatte Smil lyser på alle Kanter — i gamle skrukkede Ansigter, hos ganske unge. Men indimellem ligger nogen påknæ og gråter og ber høit — nogen fast og øvet, andre stammende, lågmælt og ubehjælpelig. Der er et rent Åndens Pinsevær over Møtet.

Nikolai reiser sig atter. Han er gusten og grå i Ansigtet og har store Poser under Øinene. Han gjør Miner til å ville gå bortover Gulvet. Men ombestemmer sig og blir stående.

Da gir Berte ham et lempelig Puff fremover.

Han ser på hende næsten storøid, vakkler etpar Skritt bortover — fremtil Bordet, der Syversen sitter. Blir stående blek og under-

lig med Ansigtet til Forsamlingen. Støtter sig tung mot Bordplaten.

Det er blit så besynderlig stillt.

Han streifer Berte med Øinene — der hun sitter messom sammenkrøpen og ser op på ham, blek og rar, hun også.

Han flytter litt på hvert Ben, vil likesom til å si no. Men har vondt for å få det til. Det rykker og rykker om Munden. En og anden Gang prøver han å se op.

Alles Øine står på ham — store, spørgende — og det er somom ingen tør dra Pusten.

Da ruller en skraldende Latter utenfor. En høilytt rå Latter av en Mængde Unggutter utpå Gården, og der lyder Sang og høie Rop. Litt efter kommer de klampende med stort Rabalder ind gjennem Gangen — helt ind i Stuen! Det er en hel Hær av dem.

„Hei Kara!"

„Vi skal Fan annamme mig læse Gudsord for dere vi, deres bibelsprængte Bleksotbasiller, dere sitter her!"

Skraldende Latter.

„Kom att med Jinten vore!"

En Literflaske blir slængt fremover Gulvet og knuses, så Flaskeskår og Brændvin flyter utover.

„Her har dere no å lukte på!"

Ny skraldende Latter.

Flere av Opbyggelsesfolkene har reist sig og står rædde. Andre hysser.

En Gut løper bort og triver en Jente i Armen.

„Kom nå Matja — sitt ikke her og hæng med Hugu!"

En anden en har fåt se Nikolai, går helt frem til ham, stiller sig op rett foran ham og gliser ham op i Ansigtet.

„Å jaså, er det han Nikolai Nyset, som er selve Prækeren. Si non Ord da Gut, så får vi høre, å du dug til!"

De andre huserer som et helt Vær omkring i Stuen.

Syversen har reist sig, står myndig og ser på dem.

„Dere må gjærne være her, hvis dere vil sitte ned og være skikkelige. Vil dere ikke det, skal vi vel vite en Måte å få dere ut på!"

Skraldende Latter.

„Ja kom!"

„Kom hit, din surøide Træskojesus, så skal vi jage ut Fluer med dig!"

„Kom da, skal vi plukke tur dig Tænderne!"

„Ha ha!" — „Hæ-hæ-hæ!" — „Kom da!"

Da går Syversen helt frem til dem. Vender sig til hver og en, venlig, men bestemt.

„Sætt dig ned, Gutten min — vær ikke dum, du vinder ikke no ved det allikevel! Sætt dig ned — her er Plass!"

En hel Del av Gutterne sætter sig virkelig ned — de smiler litt til hverandre, halvt trassig, halvt skamfuldt. De som ikke sætter sig, trækker sig ut igjen. Der står litt Leven av dem nedover Gården, men det dør snart hen.

„Ja kjære Venner," sier Syversen med sin blide Stemme, „vi blev avbrutt på en meget ubehagelig Måte. Nu vil Broder Nikolai si nogen Ord til os, lader det til." Og han nikker opmuntrende til Broder Nikolai.

Nikolai Nyset står som før — tungt støttet til Bordplaten, ser ned. Han rømmer sig litt. Så begynder han lågmælt, med fremmed rar Stemme:

„Ja — det — det, jeg har å si idag, det er — vil komme overraskendes — på mange — —" Han snur sig helt til Bordet, står bøid over det, støtter sig med begge Hænder på Platen, — „Men jeg er ikke god for — å gå og — bære på det — længer."

Øine møtes med Øine nedover Bænkerne — store, undrende. Og det går som en Sus gjennem Rummet av Folk, som rører på sig. Bare Berte sitter rolig der fremme på første Bænk og ser opmuntrende, næsten lykkelig op på sin Mand.

Han står længe og veier og veier over

Bordplaten. Så begynder han igjen, brutt og næsten somom han gyser ved det han sier.

„Det er jeg — som har gjort — det, som han Olai Dammen sitter fast for.“ Og han tar fastere i — somom han rigtig vil skrike det ut: „Det er jeg, som har dræpt Smestaden.“

Det blir huggende stillt! Et Øieblik. Så bærer det løs! Der hviskes, der tales halvhøit, der skumpes og puffes, og over hele Stuen står store forskræmte Øine vidt opspilet i bleke underlige Ansigter.

„Nei, men du store min!“

„Nå har jeg da aldrig hørt —!“

„Han Nikolai!“

Og det ene Utrop tar det andet. „De hvisker og mumler halvhøit. Somme hysser.

Nikolai står som før — han taler så lavt, så det er vanskelig å høre, hvad han sier. Og nedover Bænkerne tøier de Hoderne frem for å ikke miste noget av det, som blir sagt.

„Det er jeg som er Morderen," blir han ved. „Dere får gjøre ved mig, hvad dere vil. — — Jeg har gåt som en Hykkler og en Farisæer mellem dere i mange År."

Nogen mumler. Andre hysser. Øine vendes mot Øine.

„Jeg begyndte for tre År siden — å skrive falsk — jeg mente jeg skulde ordne det. Men den ene falske Vekslen drog den andre efter sig — —"

„Nei, dette kunde jeg da aldrig trodd!"

„Hyss—s!"

„Og for å dække over da så — så dræpte jeg Smestaden — —"

„Nei nei!"

„Du store min!"

Han står endda litt — somom han tænker over om det er mere.

„Ja — — ja — — det var dette, jeg hadde å si."

Han siger over til Bænken igjen, sætter sig tungt ned med Ansigtet i Hænderne. Ved Siden av Berte.

Atter er det blit besynderlig stillt. Det er somom de sitter og venter på mer.

Da flytter Oline Masstajet sig over til Evina Justrud og Beate Rogset.

„Ånei, dette kunde jeg da aldrig trodd lell!“ sier hun og korser sig.

„Nei, åkken skulde trodd det da!“ svarer Evina.

„Ja, en skal rett få høre mye!“ Beate letter på sig.

Per Jonstajet kommer over til dem.

„Hvad sier dere om dette da!“

„Å det er fælt!“

„Åsså han Nikolai da!“

„Ja, jeg har nå tvelt for no slikt længe jeg da,“ sier Per.

Oline sitter og virer med Hodet.

„Men åkken skal en kunne tro på da!“

„End den Stakkaren, som sitter arrestert nå da!“

Da skynder Oline sig:

„Ja, jeg har da aldrig sagt no vondt om han Olai!“

Folk har klumpet sig sammen i store og små Klynger, og overalt korser de sig og bærer de sig ille.

Men Nikolai er seget ned på Gulvet med Hodet i Bertes Fang. Han ligger hjælpeløs og likesom borer Ansigtet længer og længer ned. Og hun sitter der stille og fattig og stryker og stryker ham sagte over Håret.

„Det var det beste for dig dette, Nikolai," sier hun lindt — somom hun taler til et Barn. Hun har vondt for å få Ordene frem. „For os alle," lægger hun til.

„Å — jeg har hat det så vondt, så vondt!" kommer det brutt nede fra Fanget.

Hun bare stryker og stryker ham.

„I alle disse Årene," sier han. „Jeg har så gjærne villet gjøre — — villet, at du skulde hat det godt — og — åsså er det vørti slik! — — Å jeg har lidd så vondt, så vondt! — — så ingen vet å vondt jeg har lidd! — — Jeg hadde så gjærne villet sagt det idetminste åt dig, Berte — — men — jeg kunde ikke — jeg — —. Å Berte —!"

Han griper om Hånden hendes med begge sine. „Du som har vøri så — snill ved mig støtt, Berte!"

„Kom, skal vi be ihop, Nikolai!"

Berte kommer ned påknæ ved Siden av ham, med Hodet sit like ind til hans.

Marte er kommet længer og længer fremover til Forældrene. Hun har ståt og strigråtț med Hodet til Morens Skulder. Nu da hun ser Forældrene påknæ, lægger hun sig ned hun også — tætt tætt til Moren, somom hun vil gjemme sig hos hende.

Men nedi Stuen har der ståt en, som ingen har lagt Mærke til. Alt da Faren begyndte, hadde han reist sig — uten at han selv visste, hvad han gjorde. Blek og underlig har han ståt og tøiet sig fremover — undren og rar, somom han ikke rigtig forstod. Han har glemt alt omkring sig, bare stirret på dem derfremme. Han glir stillt forbi dem, som sitter på samme Bænken som han, kommer frem mellem Bænkeraderne. Går liten og rund og fattigslig på litt klampende

Sko, opover til Forældrene. Der lægger han sig stillt ned ved de andre med en liten rund Arm over Ryggen på Far sin.

Det er blit så besynderlig stillt omkring dem.

Da lægger Syversen sine Hænder — en på Bertes og en på Nikolais Hode. Hans Ansigt er venligt, hans Stemme mild og blid.

„Kjære Nådessøskend!“ sier han, så høit, at alle hører ham. „Vi har alle syndet meget, vi er alle gjennemtrængt av Synd. Og vi har alle fåt Tilgivelse for meget, og vi trænger Tilgivelse hver Dag. Vor Ven Nikolai Nyset, som ligger her, har avlagt en alvorlig Tilståelse iaften. Han har levet et Liv i Synd og Hykkleri, og han har kjæmpet en hård Kamp med Gud og sin Samvittighet. Ingen av os aner, hvad denne Mand har kjæmpet og lidd i disse tre lange År. Det er gåt med ham, som det går os alle, når vi forsøker å stampe mot Brodden — den ene Synd har trukket den anden med sig. Nu har Gud seiret i ham. Nu har

han ståt frem og bekjendt sin Synd for Gud og sine Brødre og Søstre i Herren. Han vet nu, hvad der venter ham, og vi vet det. Men det, som venter ham her på Jorden, er intet mot det store, at han er blit mottat i Guds frelsende Faderarme. Han, som åpnet Paradisets Port for Røveren på Korset, han har også åpnet den for vor Ven Nikolai Nyset. Lad os tilgi ham, som Gud har gjort det, og lad os falde påknæ med disse fire, som ligger her for Guds Åsyn, og med dem takke vor Fader i Himmelen, fordi at denne søkende Sjæl endelig har fundet Fred."

Og en for en knæler de ned mellem Bænkerne. Bare nogen få blir sittende — stille, underlige. Og ned gjennem hele Stuen høres halvkvalte Hikst av Gråt.

Syversen begynder. Han ber en varm og inderlig Bøn for Nikolai, for Berte og or deres to Barn. Efter ham kommer flere — den ene efter den andre, sommetider ber to på en Gang.

Da er der en, som stemmer i en Sang, flere slutter sig til, og under Sangen reiser de sig, sætter sig igjen. Den glir mægtig gjennem Rummet:

Om din Synd er som Blod så rød,
skal du frelses ved Jesu Død.
— — —

Syversen lægger Hånden sin på Olafs Skulder, hvisker noget til ham. De som står omkring ser, at Gutten stirrer med store skrækkslagne Øine, griper om Syversens Arm med begge Hænder. Og Syversen klapper ham på Hodet, snakker mere til ham. Så går Olaf ut storgråtende.

Litt efter kommer han ind i Døren, reiseklædd og med Svipu i Hånden. Og Syversen nikker til ham.

Nikolai Nyset sitter sammensunken på Bænken ved Siden av Berte, som stryker og stryker ham over Hånden. De sier ikke no, nogen av dem.

„Ja ja, Broder," sier Syversen mildt.

„Nu er det værste overstått. Så får vi vel følges ad til Lensmanden."

„Ja." Nikolai ser ikke op.

Da hvitner det til i Bertes Ansigt, hun griper ham fort om Hånden med begge sine. Men fatter sig straks.

„Ja ja!" sier hun så, hun også.

De henter Reisetøi til Nikolai og får det på ham — han står bare blek og underlig og lar dem stelle med sig som en Unge.

Folk står rundt og ser på — underlige tilmote.

Da kommer Jens Hagabakken frem, stillfærdig, ærværdig bak sit lange, brune Skjægg. Trykker Nikolai i Hånden — sier ikke no, bare trykker ham i Hånden.

Nikolai ser ham i Øinene et Sekund. Så tar det til å skjælve om Mundvikerne.

Efter Jens Hagabakken kommer flere på samme Måte. Enkelte gråter og tørker Tårer. Der blir en underlig og stillfærdig Folkevandring forbi ham. Nedi Stuen er der mange, som gråter.

Så tar Syversen ham under Armen og følger ham mot Døren. Berte kommer like efter. Det går langsomt nedover Stuen.

Det er halvlys Vårnatt ute, og der vifter en kjølig Vind gjennem det nysprungne Løv på de to store Rogner foran Svaldøren.

Nede ved Låvebroen står Olaf med Blakken og Reisekjærren.

Hele Opbyggelsesfolket kommer efter ut. De ser ut som mørke Skygger, som glir om hverandre oppå Gården. De kommer ikke helt nedtil, men blir stående litt på Avstand.

Nikolai og Syversen er kommet op i Reisekjærren — ved Siden av hverandre i Fatingen. Olaf står bakpå med Svipu i Hånden.

Så smatter de på. Blakken går bli og fornøid, litt undren, i Skridt nedover Gården — nedover Gutuen. Den er ujævn og stenet, så Kjærren husker op og ned med små Dunk nu og da. Træerne glir forbi

som mørke gjennemsigtige Skygger, der de kjører.

Da — som på et givet Tegn — stemmer de i oppå Gården:

„O, tænk når engang samles skal."

Og mens Reisekjærren med Nikolai Nyset, Syversen og Olaf ruller sagte ned gjennem Gutuen, stiger Salmen fra de mange Stemmer, tung og mægtig — Vers efter Vers — i den stille kjølige Vårnatt.

HUSVIKKJÆRRINGEN

Der lå gråt, stillt Mørke over den store Gård en sen Kvæld i April.

Bygningerne stod ældgamle, ærværdige, som svarte Skygger rundt den brede Gårdsplass. De svære Apaller i Hagen bredte de nakne Grener ut som seige, senestærke Armer.

Bakkring ante en Skogen som en tung svart Mur. Like nedkring Husene glinset det matt på Sjøen med en Farve som på Buken av en Fisk.

Der fandtes ikke Trækk i Været. Men der var en egen skarp Kjølighet i Luften, som fik de små Vasskulper, som hadde samlet sig i Fordypningerne i Hølisen bortover Gården, til at kraves.

Fra to store Slagglas like ved Kjøkken-

indgangen til den største av de to Stugubygninger lyste det svakt gjennem de små blyindfattede Ruter.

Ellers var alt likesom utdødd på den gamle Gård.

Så — om litt — smælder det et dumpt Smæld av en tung Dør, som falder i. Det flimrer en Lysstrime bortover Gården.

Der står et Kvindfolk utenfor Fjøsdøren og lukker på Kroken på Utsiden. Hun har Lykt i Hånden.

Nå går hun opover — Lyset fra Lykten flakker og flakker, som hun slænger den frem og tilbars, der hun går.

Hun er høi og tynd og går besynderlig ustøtt — med næsten slæpende Gang.

Da hun kommer til Kjøkkendøren, ser det mest ut, som om hun er rædd for å gå ind. Hun står længe med Hånden på Dørklinken, før hun åpner.

Det er lummert og varmt i det store Kjøkken på Husvik, der Taket hænger lågt og salrygget. Det lyser røtt fra Komfyrdøren.

Under Lampen, som hænger i en sotet Ståltråd i det ene Hjørnet, sitter Beate Husvik selv stor og grovlemmet på en Stol og spinder.

Hun stanser Rokken, da den unge kommer ind. Ser på hende over Brillerne.

„Er det ailt gjort?" spør hun undren.

Jenten står frempå Gulvet med Lykten i Hånden. Hun er høi og blek, har mørke Ringer under Øinene. Ser i Gulvet.

„Nei," sier hun trætt, „men je — orke itte vara oppe længer."

Kjærringen reiser sig fra Rokken, det stærke bredskårne Ansigt ser næsten argt ut.

„Ja! — je lyt full neri der sjøl da. — Hu Matja vaka i hele Natt hu."

Jenten sætter fra sig Lykten, glir stillt ut i Kammerset.

Kjærringen kommer efter.

„Det kain ailler vara rigti fatt detti — du lyt rese åt Doktera. Imårå og det!"

Det farer likesom koldt gjennem Jenten.

„Ånei da Mor! — det er ittnå som fél mei. Det går snart over att."

Moren ser på hende over Brillerne.

„Du har sagt det sålængi nå, så je trur itte på det længer. Vi lyt få en Endskap på detti. Trur du, ei diger baus Jinte, som du var, blir magrere teil hår ti, uta det er nå', som fél! Vil itte du gå åt Doktera ta dig sjøl, så ska je nok få n hit, je! — Du ét da itte heill."

Datteren har sat sig på Sengekanten, matt — nå reiser hun sig halvt op, skriker næsten:

„Det er ittnå, som fél mig, Mor!"

Atter ser Moren på hende over Brillerne. Et besynderlig drag av Medlidenhet lægger sig over det stærke Ansigt.

Så sier hun:

„Je kain itte ainne seia, end je synes, detti er rart."

„Åførnå' da?"

„Det du er reidd å gå åt Dokter."

Datterens Øine står en Stund på Moren, en Stund i Taket. Hun blir sittende og se ned.

Moren står litt. Så sier hun avgjørende:

„Ja. Imårå seinne je bu etter Doktern.“ Hun snur sig mot Døren.

Datteren reiser sig helt op, strækker Armene ut.

„Nei, du får itte Lov, Mor!“ Så falder hun med Hodet i Puten, storgråtende.

Moren blir rent fælen.

Om litt høres der borte fra Sengen — halvt kvalt i Klærne:

„Det er ingen, som kan gjøre ve dein Sjuken, je har — je blir ailler fresk att — je har fått det i Byn. — — Det er itte vært å dølja det længer.“

Det går som et Støt gjennem Moren — hun står der blek i Ansigtet. Så siger hun ned ved Siden av Datteren. Blir sittende længe med Hænderne i Fanget.

„Åkken er det som er skuld ti di 'a?“ spør hun endelig — næsten lunt.

Datteren ligger endda med Hodet i Puten.

„Hain, je var førlåvå me. Det var, da je skjønte, n var et Svin, je slo op att me n.“

Moren sitter og ser ut i Været, rokker med Hodet.

Så reiser hun sig brått.

„Ja, di fek levara å bæra døkk åt som Svin!"

Der ligger en besynderlig Bestemthet i hendes stærke Ansigt, da hun litt efter tar Lykten på Kjøkkenbænken og går til Fjøset.

Søndagen efter er der stor Trabelhet på Husvik.

I Dagene forut er der gjort Storvask over hele Bygningen. Gårdsplassen er raket og sopt, så den våte Hølis ligger blyagtig skinnende. Der er lagt nytt friskt Bar foran Svaldøren.

Det er ved Middagstider, og det lukter stekt over hele Kjøkkenet, der både Kjærringen selv og Jenterne driver varme og rappe i Vendingen omkring fra det ene til det andre.

Det ser ut, somom de venter Storfremmede rent på Husvik idag. Beate selv er rett som det er borti Glaset eller utpå Gården og ser opover Veien. Hun ser ut til å være fælt optat.

Tjenestjenterne går undrende omkring og ser storøide på hverandre, hvergang de tror sig til det — „Å ska detta bety?“ De visste da det, at Pauline Husvik hadde slåt op att Forlovelsen. Og efter den Tid hadde det været aldeles Slutt med Besøkene til ham Jacobsen der på Gården — naturligvis. Og nå hadde Beate bett ham hit! Og hun gjorde mere Stas av ham end nogengang i den Tiden. Nei —?

Men skjønte Jenterne ingenting, så begrep ikke Pauline et mukk! Hun visste ikke, hvad hun skulde tro, hun. Til hende hadde da ikke Moren nævnt et Ord. Det var av de andre, hun hadde fåt visst, hvem det var, som var ventendes. Moren hadde ikke talt til hende siden den Kvælden.

Da Jacobsen kom, gik Beate Husvik selv ut og tok imot ham. Hun var fælt bli.

Han blev vist like ind i Storstuen med en Gang. Og der blev det dækket med de lækreste Saker — de hadde slagtet en Kalv,

til han skulde komme også. Det var så fint som til det største Gjæstebud.

Jenten, som vartet op, blev overhørt av de andre, hvergang hun kom et Erend ut i Kjøkkenet.

Joda! — Jacobsen sat opi Sofaen mellem begge Glasene. Beate selv tvært over for ham, var bli og talte hele Tiden. Den eneste, som ikke sa no, var hun Pauline — hun sat og var fælt rar av sig.

Jacobsen måtte reise igjen med siste Toget om Kvælden, han skulde være i Forretningen igjen om Morgenen — jo han var nøtt til det!

Jaja — da fik han få det, som han vilde.

„Du får sætta ti Jægerhesten ti Sluffa, du da, Lars."

„Jamen —? — er det itte fali å kjøre me dein på detti Føri? Hain ha sti inne i hele Vinter, så n er lidli kjipin."

„Je ska kjøre n sjøl," svarte Beate stutt. „Du ska sleppe du ikveill," la hun til.

Lars visste, det ikke nyttet stort å si imot Beate Husvik — når hun hadde sat sig en Ting fore så! Og han gik sta og satte i Jægerhesten.

„Du får sætta dig opi ved Sia ta Jacobsen du Pauline.“

Datteren stod litt usikker. Men når Moren vilde det så.

Beate fik på sig Tørklær og Sjal og satte sig i det fremste Sætet på Sluffen. Hun sat taus og bred og fyldte næsten hele Fatingen. Holdt Tømmerne stramt med begge Hænder. Svarten stod kjipin og grov og grov med Høverne, tygget på Mundbitet, så det skummet.

Det var bekende mørkt og blåste en liten lind Vind fra Vesta, så det rødagtige Skin fra Lykten, Lars stod og holdt, blaffret.

Så smattet Beate, rykte litt i Tømmerne. Det gik i Smådilt ut av Gården, forbi de to nakne Rognerne, som stod nedmed Stabbursvæggen og sprikte som svarte Soplimer op i Mørket. Det skrapet og dumpet under Meierne, Dumbjældene småskranglet. Beate sat årvåken, holdt Tømmerne stramme som Felestrenger.

Men Lars hørte på Bjælderne, der han

stod igjen på Gården med Lykten, at det tok på å gå fort, da de kom på slette Veien.

Han ristet på Hodet.

„Ja, hu er Kar teil å greie nå' ta hårt, a Beate, men —"

Utpå Natten kom en brei, stor Kjærring opover Gården på Husvik. Hun så næsten firkantet ut, så godt var hun klædd.

Lars, som hadde holdt oppe for å ta mot Hesten, når Kjærringen kom igjen, var netop på Veien til Drengestuen igjen efter et Erend ute.

„Men Gampen da?"

„Hain gik åt Elven."

Nå så Lars, at Kjærringen var så våt, så det randt av Klærne, og hørte han, at Vandet sivet i Støvlerne, når hun gik. Han blev rar.

„Håss klarde di døkk 'a?"

„Det var bære je, som klarde mig — det var itte mer heill såvitt det heill."

„Nei nei!"

BLÅIS

Nei det var da rigtig forsætt til Holke og lell — hm hm — ja rigtig forsætt! Og så stappende mørkt da! — Auf! ærsch! nu holdt han på og datt igjen! Pokkern og! Nei, nei, nei — heh! Irsch!

Nils Justrud kom ruslende velklædd og fin opover Veien fra Stationen — med en Kuntkurv, en Gang Hestskor og etpar splinter nye Tømmer på Armen. Han gik pyntelig og forsigtig og følte sig for med Paraplyen, før han satte Benene i Bakken. Men enten det var Blåisen eller det, det var for mørkt, eller hvad det var — det gik litt ustøtt, vilde gjærne bære over fra den ene Veikanten til den andre. Endda han prøvde da å gå så rett efter en Strek som mulig.

Det var Regnvær i Luften, endda der

egentlig ikke var kommet ned nogenting — ikke andet end slikt fint Vass-Støv, som der alltid kom slike råkolde Dage senhøstes.

Men glatt og slépt efter det blev det lell, så det var fæle Tingen. Og slik som det var frosset på med Blåis, da det blev kaldt, efterat Sneen gik bort att, var det aldeles umulig at komme frem.

Nils gik pen og pyntelig, og småpratet ved sig selv og var i ganske godt Lune — han grep sig til og med av og til i at han kom til å bande — svingte ut i Været med Paraprylen og var Kar.

Ikke for det — han burde nu være angergiven også ikvæld da — når det var rigtig. Men — skitt. Hvad gjorde det om hun Anne Marja brukte sig litt, når han kom hjem! Det var da han som var Manden. Han skulde rigtig ha Moro av å se hende, når hun fik høre, at han hadde slåt sund Eggene — ja det skulde han rigtig — he he!

Au! huff! det var da Puken selv så glat det var!

Ja jadden hadde han Moro av det, han! — han var ikke nøiere på det. Det var ikke sandt det Folk sa om ham, at han var gjærrig. Det var bare hun, som ikke mådde von nogen Ting.

To Snes Egg — heh! Det skulde rigtig være no og det. For dem, som sat toene på Justrud. Det var da næsten største Gården opi Åsbygden — og den best drevne!

Irsch! der holdt han på og datt igjen.

Han så stjålent opover mot Bygningerne på Håvoldstad, der de lå svarte og lukkte på Opsiden av Veien — det var bare såvidt han kunde skimte dem mot den tætte mørke Luft.

Det var bra, det var så mørkt, så ingen kjendte ham. Det var ikke akkurat heldig, om det kom ut blandt Folk, at han var litt skév. Da skulde de få no å godte sig over da.

Forresten var han nu slett ikke fuld. Men det var ikke godt å vite, hvad Folk fik det til. Nei fuld var det slett ikke tale om han var! Han spyttet, strøk sig i det pene grå velstussede Skjægg. Det var da ikke nogenting, det han hadde drukket. Så de skulde ikke komme og fortælle ham, at det var derfor han stupte ved Butiktrappen hos ham Kjøbmand Remmen. Han hadde glidd og døtti på Blåisen. Og så bar det slik til, at han klemte Kuntkurven flat og klistret alle Eggene.

Det var da noget hun Anne Marja måtte vite og det, at en kunde komme iskade for å rulle på slik Holke — især når en hadde nye Halvsålinger under Støvlerne.

Men det visste han nok, at fik hun visst, at han hadde været med Holstaden og han Syvrin Julsrud indom Oplandske Hotel, så blev det straks til at han hadde gjort det i Fylla. For hende var det, at han hadde slåt sund Eggene, nok til å beskylde ham for alt mulig.

Ellers for det så kunde han ha visst såpas som å gå sta og levere Eggene for hende Anne Marja, før han blev med på det Oplandske.

Forresten — når han skulde tale på det — så var det nu fælt lettsindig av Nils å gi sig ilag med slike. Han hadde set at det ikke var fritt for de hadde endel Bikkøl i Bena, da han traff dem. Han kunde visst, hvordan det kom til å gå.

Men hadde ikke han Syvrin begyndt å småærte ham — slik som han støtt gjorde overfor Folk, så hadde ikke Nils kommet til å drikke nogen Tingen han. De hadde bydd ham en Dram og et Glass Øl, og så hadde han sagt nei Takk, han var så lite vant med å drikke, han kunde gjerne bli fuld. Dermed sa han Syvrin det han: Det er ikke så greit for dig Nils, sa han. Kjærringa er Husbond over dig. Kjem du hem att og er fuld, så får du vel Bank og.

Det var det som stakk ham.

Men fuld var han nu ikke blit da. Han

hadde nok kjendt det litt rart i Hodet, men. —. Iallfald var det da slett ikke derfor han datt.

Men han hadde Moro av det, han hadde slåt sund Eggene for hende Anne Marja. Han var ikke nøiere på det han — hm hm.

Det var da Fanken — hm — det var da fælt så langt det var hem att. Det var vel best å gå Benveien over Skogen da — endda så mørkt det var.

Han tok av Bygdeveien og kom snart op i tykke svarte Skogen — det var så stillt og rart indimellem de mørke tunge Granlægger. Han kom uvilkårlig til å se op mot den grå uldne Himmel, som det lyste litt på over Toppene — kom til å tænke på ham, som våket over Natten og os alle ihop. Sukket. Åja åja —. Ja det var Synd, men Mennesket var skrøpeligt — ja ja — hm.

Hun hadde nu aldrig banket ham da. Men hun kunde være ganske lei til å bruke Kjæften. Forresten var han ikke ræd hende — det behøvde hverken hun eller nogen

anden å tro. Han hadde været snil og føielig for å få beholde Husfreden. Det gik ikke an, det kom ut, at de holdt nogen Huskestue — i den Stilling han var.

Ja nu hadde de fåt noget å flikje åt, Holstaden og han Syvrin — dersom de trodde han var fuld! Og han trodde gjerne de fik det til det, så ondskapsfulde de var. Imorgen vilde det være over hele Bygden. Igår var han Nils Justrud fuld borti Byen, og slog sund to Snes Egg, som han skulde sælge hos han Remmen for Kjærringen sin! Jo det er gjilde Læsarer! Det er pent Kjørkjeværge vi har! Der ser De der! — Han syntes han hørte dem bortover Bygden! Jo det skulde bli gjilde Greier!

Nei, han burde holdt sig fra slike Folk! Så hadde han sluppet dette!

Han hadde kjendt det i Hodet — og han kjendte det endnu. Og så lei og lemster han var i Skrotten! Og så matt og mjuk han var i Knærne! Og slik forgjorede gørlei Smak han hadde i Munden — spføykj!

Nei! En skulde vite såpas, når en var i hans Alder, at en holdt sig fra slikt dårlig Selskap.

Åjo — Gud bedre — han hadde nok været fuld! Og det var nok derfor han hadde slåt sund Eggene. Atter så han op mot ham, som er over os alle.

Herre Gud, du får hjælpe mig du!

Han behøvde ikke akkurat å si noget til hende Anne Marja. — Men om hun nu spurte? — Ja! da hadde ikke hun reknet Pengene hans — han kunde si han hadde solgt dem. — Ja men da gjorde han da endda mer Synd. — Ja, det fik ikke hjælpe det. — Ja men da blev han en Hykkler og en Farisæer. — Ja men — neimen om han nogengang turde fortælle hende det. — Ja men da måtte han holde på å ljuge da. — Fik så da!

Han gik fort på — trassig. Så stanset han. Blev stående.

To Snes Egg —! Han sa ikke såmeget om, at hun blev sint. Han kunde fåt 1.20

for Sneset idag — kanske 1.25 også. Det hadde blit 2.40 eller 50 det. Nei nei! Det var gjærdløst, hvordan en kunde stelle sig også.

Gik litt til. Bråstanset.

Og nu blev han kanske avsat som Kirkeværge — — utkastet av Tilsynsutvalget. — Kanske han blev kastet ved Herredsstyrevalget, som snart skulde holdes! Å nei nei nei! Sålangt han visste tilbars hadde Manden på Justrud sittet i Herredsstyret til de døde. Både han Far og han Bessfar og Far hans att. Og Nils hadde sittet der i 15 År han.

Og hvad vilde Vennerne si — alle de Troende, som alltid hadde spurt ham tilråds. Og alle de andre kom til å flikje. Da fik de noget å hænge Hatten sin på alle de, som var sinte på ham fordi han var Læser.

Ånei, rett den, som stelte sig slik! Å Herre Gud hjælpe mig.

Men da lyt du si det, som det er, når

du kommer hjem att! — Å kjære vene, han måtte få slippe det! Nei! sålænge han med Forsætt gik til en Synd — — —. Ja men, han kom ikke til å få Husfred — han syntes han så hende Anne Marja sætte Øinene på ham gjennem Brilleglassene. — Ja det hjælper ikke det!

Ånei! — der blir nok ingen Råd for ham!

Han gik, og han stanset. Gik igjen. Stanset.

To Kroner og femti! Og de, som aldrig åt Egg sjølve, fordi de skulde sælges. Utskjæmt i hele Bygden! Nei, nei nei!

Komme hjem att nu! — — —

Han satte sig ende ned på en Stubbe — med Ansigtet i Hænderne. Sat, endda han kjendte det blev koldt og rått av at Stubben var iset.

Å hjælp mig! Hjælp mig!

Nei! det var den vonde som lurte efter ham! Han kjendte sig så tung og rar i Hodet. Og Skogen blev så stygg så stygg.

Han satte fra sig Kunten og Hesteskoene, beholdt bare Tømmerne i Hånden. Dreiet dem rundt, rundt i den ene, holdt sig for Ansigtet med den andre. Sat og rugget sig frem og tilbake — frem og tilbake.

Morgenen efter da Reinhart Loppbakken skulde på Hugging, fik han se en Kuntkurv og en gang Hestskor ved en Træstubbe efter Skogveien. Og da han kom til å se indimellem Baret, stod der en Mand opefter en Granlægg nogen få Alen fra Veien. Men han var da så besynderlig kroket og rar i Knærne.

Hoi!

Han gik nærmere.

Ristet i ham.

Nei nei!

UNIVERSITY OF MICHIGAN
3 9015 03007 8821